ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

№ 9 (10.435).

1993 йил 21 январь пайшанба

Нархи 5 сўм.

«УЛАРНИ ХАЛҚ САЙЛАГАН» ТЕЛЕФИЛЬМИНИ КЎРИБ

ДАВР ЖИПСЛАШИШНИ ТАҚОЗО ЭТАДИ

КЕЙИНГИ пайтдаги Республикамиздаги сиёсий воқеалар ҳамда иқтисодий ўзгаришларни кузатган киши давримизнинг ниҳоятда мураккаблигини тан олишдан ўзга иложи йўқ. Аминманки, бундай шароитдан узоқни кўра биладиган раҳбар қўл остига жипслашган халқгина чиқиб кетиши мумкин. Шу боисдан бўлса керак, мен ҳар сафар республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг оммавий ахборот воситалари орқали чиқишларини имконият қадар кузатиб бораман.

Куни кеча Останкино телемарказидан берилган «Уларни халқ сайлаган» кўрсатувини ҳам диққат билан томоша қилдим. Президентимиз Ислом Каримовнинг ўткир мушоҳадаси ва республикамиздаги вазиятни чуқур таҳлил эта олиш қобилиятига яна бир бор тан бердим. Тўғри, бозор иқтисоди шароити натижасида нарх-наво ниҳоятда ошиб кетди. Чунки вазият шуни тақозо этмоқда. Буни мен бир молиячи сифатида тўғри тушунаман. Бундай шароитда кўп миллионли республикамиз аҳлини едириб-ичириш, кийинтиришнинг ўзи бўлмайди. Шунинг учун ҳам кўрсатувдаги мухбирнинг саволига Ислом Абдуғаниевич амалга оширилаётган ишлардан қониқишга вақт эрталиги хусусида айтдилар. Шундай пайтда ҳар биримиз республикамиз раҳбарини қўлимиздан келганча қўллаб-қувватлашимиз керак. Оғир кунлар ҳам ўтиб, фаровон кунларга ҳам етажакмиз. Бунинг учун ҳар биримиз Президентимиз теварагида янада маҳкамроқ жипслашишимиз талаб қилинади.

Абдуғани ҲУСАНОВ,
Паркент райони.

КЕЛАЖАКНИ КЎРА БИЛИШ— ДОНОЛИК

Юртбоши оқил бўлса, донолик билан келажакни кўзлаб иш тутса, ўша жойда тинчлик, барқарорлик ва тараққиётни кузатиш мумкин. Мен президентимиз Ислом Каримовнинг ички ва ташқи сиёсатда олиб бораётган фаолиятини ана шу йўлдаги саъй-ҳаракатлардан бири деб биламан. Чунки мустақилликка юз тутган Ўзбекистонимизни қисқа муддат ичида дунёга танитишда бевосита унинг хизматлари каттадир. Ҳар бир ишда чуқур мулоҳаза юритиб, етти ўлчаб бир кесадиган раҳбарнинггина ишида барака бўлади. Доно юртбошимизнинг хизмати аввало собиқ Иттифоқнинг турли ҳудудларидаги халқаро вазият қалтис бўлиб турган бир пайтда ўзбек заминидаги меҳнаткаш халқ оммасининг иқтисодий соҳадаги самарали одимларида кўринмоқда.

Останкино телекомпанияси ижодкорлари «Уларни халқ сайлаган» кўрсатувини тайёрлашлари ҳам бежиз эмас. Мен буни ўзгача ихлос ва мамнунлик билан томоша қилдим. Кўрсатув замирида кенг маъно ётганлигини илғаб олиш қийин эмас. Наинки унда Президентимизнинг халқ томонидан якдиллик билан сайланганлиги ҳамда меҳнаткаш ўзбекистонликлар уни ҳар қадамда қўллаб-қувватлаб турганлиги рўй-рост кўрсатилди. Ўйлайманки, бу билан Ўзбекистон ҳақидаги ҳар хил иғволар томирига болта урилди.

Айниқса, кўрсатувда Президентимизнинг серқирра фаолияти ва оқилона сиёсатига оид ҳаётий лавҳаларга кенг ўрин берилганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Шунингдек, унинг ҳозирги ўтиш даврида қийинчиликлар бўлишини очиқ айтиши ҳамда ана шу йўлда собитқадамлик билан халқни меҳнат қилишга даъват этиши кишини янада самарали ишлашга чорлайди.

Наримон ИБРОҲИМОВ,
Ангрен педагогика институтининг ректори, тарих фанлари номзоди.

АМАЛИЙ ЁРДАМ

Бундан беш-олти йил илгари Чиноз районидаги «Янгиобод» давлат хўжалигининг иқтисодий аҳволи анча танг бўлиб қолган эди. Хўжалик асосан чорвачиликка ихтисослаштирилиб, Ўрта Осиё темирйўли уни ўз оталиғига олгандан сўнг ишлар анча юриша бошлади. Оталиқ ёрдами амалий бўлмоқда. Буни ўтган йил мисолида ҳам кўриш мумкин.

Темирйўлликлар энг аввало молхоналарни созлаб беришди. Анчагина қурилиш ишлари амалга оширилди. Агар пулга чақиладиган бўлса, бу 3 миллион 600 минг сўмни ташкил этди.

Бундан ташқари темирйўлликлар хўжаликни ободонлаштириш ишларида ҳам давлат хўжалиги маъмуриятига кўмаклашмоқдалар. Хусусан, 370 минг сўмлик маблағ қишлоққа газ келтириш учун ажратилди.

— Қарс икки қўлдан, деганларидек,— дейди давлат хўжалиги директори Эгамберди Бойназаров,— биз ҳам қараб турмаяпмиз. Иложи борича, чорва маҳсулотларини кўпайтириш ва темирйўлликларни бундай маҳсулотлар билан ўз вақтида таъмин этиб туришга ҳаракат қилаяпмиз.

Н. НОСИРОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Бозор муносабатлари шаклланаётган ва нарх-навога эрк берилаётган шароитда республика ҳукумати аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан, шу жумладан, жамғарма банкида омонатларда сақланаётган шахсий жамғармаларга тааллуқли масалалар юзасидан аниқ мақсадни кўзловчи чора-тадбирларни амалга оширмоқда.

Вазирлар Маҳкамаси қабул этган қарорда омонатларнинг барча турлари бўйича ставкалар яна бир бор — уч баравардан зиёд оширилди:

Йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича — 3 фоиздан 10 фоизга;

Муддатли омонатлар бўйича:

— Бир йилдан 3 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

— 3 йилдан 5 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 10 фоиздан 30 фоизга;

— 5 йилдан ортиқ сақланган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

Ёшлар-мукофотли омонатлари бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

Болалар мақсадли омонатлари бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

Тўпланадиган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

Ютуқли омонатлар бўйича — 2 фоиздан 6 фоизга;

Бу тадбир аҳолининг бўш пул маблағини омонат банкида сақлашдан манфаатдорлигини ошириш ва уни пулнинг қадрсизланишидан ҳимоя қилиш имконини беради.

Масалан, янги фоиз ставкалари бўйича **муддатли омонатларнинг ҳар 1000 сўми ҳисобига** сақлаш муддати тугагандан кейин қуйидагича даромад олинади:

1 йилдан 3 йилгача — биринчи йил 200 сўм, иккинчи йил 440 сўм ва учинчи йил 728 сўм;

3 йилдан 5 йилгача — биринчи йил 300 сўм, иккинчи йил 690 сўм, учинчи йил 1197 сўм, тўртинчи йил 1856 сўм ва бешинчи йил 2712 сўм;

5 йилдан ортиқ — биринчи йил 450 сўм, иккинчи йил 1102 сўм, учинчи йил 2048 сўм, тўртинчи йил 3419 сўм, бешинчи йил 5407 сўм.

Болалар учун мавжуд мақсадли омонатлар ва жамғарма омонатлари бўйича ҳам айнан шундай даромад олинади.

Пулни қўлда сақлаш унинг қадрсизланишига олиб боради, энди фуқаролар ўз маблағларини жамғарма банкка омонатга қўйсалар, янги фоиз ставкаларига мувофиқ омонатнинг тури ва миқдорига, сақлаш муддатига қараб муайян даромад олишлари мумкин.

РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ КЕНГАШИ ҚЎМИТАЛАРИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика қўмитасининг мажлиси бўлди. Унда «Автомобиль йўллари тўғрисида»ги ва «Алоқа тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунлари қандай бажарилаётгани муҳокама этилди, «Ўзбекистон Республикаси ҳаво транспорти кодекси ҳақида»ги, «Темир йўл транспорти тўғрисида»ги ҳамда «Электрон-ҳисоблаш машиналари ва маълумотлар базаси учун дастурларни ҳуқуқий жиҳатдан муҳофазалаш ҳақида»ги қонунларнинг концепциялари кўриб чиқилди.

Мажлисда Олий Кенгашнинг навбатдаги сессиялари кун тартибига киритилиши мўлжалланаётган қонунчилик ҳужжатлари хусусида ҳам фикрлашиб олинди.

Олий Кенгашнинг деҳқончилик-саноат мажмуи ва сув хўжалиги қўмитасида «Ер солиғи тўғрисида»ги ҳамда «Ветеринария ҳақида»ги қонун лойиҳалари тайёрланди.

Республикада муҳим ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга бўлган ушбу қонун лойиҳалари муҳокама учун матбуотда эълон қилинади.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Қ. Ж. Ҳаққуловни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Нефть ва газ саноати миллий корпорацияси («Ўзбекнефтгаз») бошқарувининг раиси этиб тайинлаш тўғрисида

Қайим Жалилович Ҳаққулов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Нефть ва газ саноати миллий корпорацияси («Ўзбекнефтгаз») бошқарувининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 19 январь.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИДА УЧРАШУВ

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгашининг иккинчи котиби М. Қирғизбоев Корея Халқ Демократик Республикасининг Ўзбекистондаги ишлари бўйича муваққат вакили Пак Ман Хим билан унинг илтимосига кўра учрашди.

Томонлар бугунги кунда икки республикада юз бераётган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар, иқтисодий ислоҳотлар ҳақида фикр алмашдилар. Учрашув дўстона ўтди.

Суҳбатда Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгашининг котиби, Тошкент шаҳар партия кенгашининг биринчи котиби Ҳ. М. Абдураимов иштирок этди.

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши Матбуот маркази

ҚАЛОВИНИ ТОПСА БЎЛАДИ

ЁКИ ЎРТАЧИРЧИҚЛИКЛАРНИНГ ЧОРВАЧИЛИКДАГИ ТАЖРИБАЛАРИ ХУСУСИДА

ИҚТИСОДИЁТНИНГ бозор муносабатлари таркиб топиш даври ишлаб чиқаришнинг ҳамма соҳасида жиддий камчиликлар борлигини, аниқроғи фаровонликни таъминлайдиган узоқ муддатли барқарор усул ва тажрибаларнинг етарли эмаслигини очиб ташлади. Бир томонлама олиб қаралганда шундай. Бироқ иқтисодиётнинг айнан рўшноликка етакловчи муносабати ҳамда омиллари ўз вақтида ҳал этиш қийин бўлган муаммоларни ҳам келтириб чиқарди. Бунинг исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатан эканлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда.

Ўртачирчиқликлар ана шуларни назарда тутганлари ҳолда ишлаб чиқаришнинг энг мақбул, тез ва қисқа муддатларда гуркираб ривожлана оладиган усулларини излашга киришганликларига бир неча йил бўлди.

«Ўтган давр биз учун ҳақиқий синов йиллари бўлди. Шу муддат ичида саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида талайгина ютуқлар ҳам қўлга киритилди. Ютуқлар ўзимизники, бироқ тўкин-сочинликни таъминлайдиган соҳаларнинг тезроқ ривожланишига тўсиқ бўлаётган муаммолар нега кўпайиб бормоқда? Жумладан, чорвачилик нима сабабдан оқсаяпти? Ахир чорва маҳсулотларисиз ҳаётни тасаввур этиб бўлмайди-ку? Наҳотки, муаммоларни баҳоликудрат ҳал этиш мумкин эмас? Районимизда бу борада катта тажрибага эга бўлган донгдор хўжаликлар, қолаверса уларда тиним билмай меҳнат қилаётган етук мутахассислар кўп-ку! Фақат бош қовуштириб ишлаш керак, холос».

Район ҳокими Мирзамурод Икромов шундай мулоҳаза юритар экан, ишлаб чиқариш фаолларига маслаҳат солиш учун ҳузурига тўплади. Улар орасида тажрибали чорвадорлар ҳам анчагина эди.

— Бу соҳанинг икир-чикирларини мендан кўра яхши биласизлар,— деди ҳоким тўпланганларга мурожаат этиб.— Районимизда 13 та сут-товар фермаси, 2 та ўқув-тажриба хўжалиги ва 10 дан ортиқ фермер хўжаликлари мавжуд. Уларда қарийб 15 мингдан ортиқ мол боқилади. Яхшими, ёмонми ҳарқалай фермалар ўз фаолиятини давом эттиришмоқда. Лекин маълумотларга назар ташласангиз, ишимизни яхши деб бўлмайди. Биргина сут топширишдаги кунлик суръат бор-йўғи 7—8 литрни ташкил этяпти. Ваҳоланки яхши кўрсаткичларга эришиш учун фермаларда ем-хашак ҳам, ишчи кучи ҳам етарли. Боз устига чорвадорларнинг ойлик маошлари, уларнинг яшаш шароитларини ҳам яхши деб бўлмайди. Хуллас, ишлаб чиқаришнинг бошқа соҳалари билан бўлибми, қишлоқ хўжалигининг етакчи тармоғи ҳисобланган чорвачиликка эътибор анча сусайиб кетибди. Нима дейсизлар? Аҳволни ўнглаш учун қандай ишларни қилиш керак?

Кимдир сусткашликка йўл қўяётганларга нисбатан қаттиққўл бўлишни кези келганда уларга қатъий чоралар кўришни таклиф этди. Яна кимдир ҳар ҳафтада район марказида тўпланиб, қилинган ишлар ҳисоботини эшитиш керак, деди.

Иқтисодиёт ва ҳаёт

Кўпчиликнинг фикрини обдон тинглаган ҳоким шундай деди:

— Менда бир таклиф бор: хўжалик раҳбарлари ҳам, чорвадорлар ҳам ҳар хил буйруқ ва кўрсатмалардан чарчашган. Уларни бир жойга тўплаб ваъзхонлик қилиш билан ҳам иш битмайди. Ўнгланиш чораси битта — тажриба алмашиш, муаммоларни ферманинг ўзида, чорвадорлар олдида ҳал этиш керак.

— Маслаҳатли тўй тарқамас, — деди чорвадорлардан бири сўз олиб,— меҳнатни шундай ташкил этайликки, маҳсулдорлик тобора ортсин. Биз чорвадорларда бир гап бор — чорвадор бўлиш учун жонинг молнинг туёғидан ҳам қаттиқ бўлиши керак. Лекин бу ҳамма ишни чорвадорнинг ўзи бажарсин, дегани эмас. Келинглар, шу семинарга райондаги турли корхона раҳбарларини ҳам таклиф этайлик...

Бу кенгашни ўтказишга ўтган йилнинг охирида келишиб олинган эди. Дастлаб улар райондаги «Северний маяк» жамоа хўжалигига тўпландилар. Сўнгра «Ҳақиқат»га, кейин Киров номли ўқув-тажриба хўжалигига...

Янги йилнинг дастлабки ўн беш кунида район фаоллари 6 та хўжаликнинг сут-товар фермаларида бўлишди. Хўш, бу фермаларда оммалаштиришга лойиқ тажрибалар борми?

— Албатта, бир ёмоннинг яхши томони ҳам бор, деганларидек,— дейди район бош ветеринария врачи Ҳусан Кансаитов,— оммалаштирса арзийдиган тажрибалар бор экан жумладан, семинар қатнашчиларига «Северний маяк»даги озодалик ва саранжом-саришталик, молхоналарнинг тўлиқ асфальтланганлиги, «Ҳақиқат»лик чорвадорларнинг картотека услуби, Киров номли ўқув тажриба хўжалигининг молларни қай аҳволдалигини аниқлашдаги кўргазма усули маъқул тушди.

Навбатдаги семинар-кенгаш куни кеча «Янги турмуш» жамоа хўжалигида бўлиб ўтди. Ташриф буюрганлар фермадаги аҳвол билан яқиндан танишдилар. Кўзга кўринарли камчиликлар ўша ернинг ўзида айтилди. Фаоллар чорвадорлар билан суҳбатлашдилар. Уларга яратиб берилган шароит билан қизиқдилар. Хўжалик раиси Бахтиёр Кўшбоев тўпланганларга фермада 2 йилдан буён қўлланилаётган молларни қишдан беталофат олиб чиқишнинг ўзига хос усули ҳақида маълумот берди. Гап шундаки, янги туғилган бузоқлар совуққа мослаштириб борилади. Қишнинг энг изғиринли кунларида ҳам бир томонлама ёпиқ ҳолда қурилган бино ичида сақланади. Бу усул молларда турли хил хасталикларнинг келиб чиқиши олдини олади.

Кенгашда фермадаги мавжуд камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирлари белгиланди. Жумладан, сут маҳсулотлари учун зарур бўлган бидонлар етишмаслиги туфайли вужудга келган муаммолар ҳал қилинадиган бўлди...

Донишманд халқимизнинг «Қаловини топсанг қор ёнар» деган доно нақли бор. Ўртачирчиқликлар муаммолар гирдобига тушиб қолган соҳанинг қаловини топиш йўлида баҳоликудрат бирлашган ҳолда, кенгашиб иш юрита бошладилар. Бу кенгашнинг самараси қандай бўлишини вақт кўрсатади. Зеро, вақтни одил ҳакам дейдилар.

Холтўра ШАФОАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЙИЛНИ ЯХШИ БОШЛАДИЛАР

Биринчи фабрика республикамиз пойтахтидаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг пешқадам бўлинмаларидан ҳисобланади. Кийимларнинг махсус турларини тикишга ихтисослашган бу фабрикада турли миллат вакилларидан ташкил топган аҳил ва иноқ жамоа меҳнат қилмоқда.

Чеварлар илғор иш усулларини қўлланиш, меҳнат жабҳасида ўзаро беллашиш, зиммаларидаги вазифаларини сидқидилдан бажаришга астойдил интилаётганликлари учун ҳам меҳнатда яхши кўрсаткичларга эришмоқдалар. Улар ўтган хўжалик йилини дуруст якунлашди. Янги йилнинг биринчи кунларидан ҳам самарали ишламоқдалар. Ҳар куни режадагига қўшимча ўнларча минг сўмлик турли хил кийим-кечаклар тикишяпти.

Жамоа эришаётган бу ютуқларда ишлаб чиқаришнинг моҳир ташкилотчиси, бирлашмада 40 йилдан бери ишлаб, оддий дазмол босувчиликдан фабрика директорлиги лавозимигача кўтарилган Қўчқор ака Пўлатовнинг хизматлари ҳам каттадир. Бу барча чеварларни аҳил ва иноқ бўлиб, ҳамкор ва ҳамдард бўлиб ишлашларига эришмоқда. Шунинг учун ҳам корхона фахрийси Қўчқор ака Пўлатов номини фабрикадагина эмас, бутун бирлашмада катта ҳурмат ва эътибор билан тилга олишади.

С. СУЛТОНОВ.

УСТОЗ ВА ШОГИРД

ТОШКЕНТ консерва комбинатининг қайси ишлаб чиқариш бўлинмасида бўлманг, ким билан суҳбатлашманг бу аёллар ҳақида фақат илиқ ва мақтов сўзлари эшитасиз. Улар ўзларининг танлаган касбларига меҳр қўйганликлари, ардоқлашлари, унумли ва сифатли ишлашлари туфайли, қолаверса мураббийлик ҳаракатида фаол ишчилар ўртасида шундай обрў-эътиборга сазовор бўлишган. Саодат Бозорбоева, Жумагул Норматова, Муяссар Имомбоевалар аслида бир-бирига устоз ва шогирд ҳисобланишади. Улар ўз танлаган касблари сир-асрорларини ўзларидан кейинги авлодга мансуб бўлган ёш ишчиларга бажонидил ўргатишди ва ўргатишмоқда.

Саодат Бозорбоевачинг шу консерва корхонаси останасига қадам босганига ҳадемай йигирма саккиз йил бўлади. Завод жамоаси сафига қўшилиб, унинг меҳрибонлигидан баҳра олган, ўзини шу жамоа олдида бир умр қарздор эканлигини унутмайдиган Саодат опа сингари оддий ишчилар кўп ҳам топилавермайди. Эндиликда устоз ишчи даражасига кўтарилган, ўнлаб ёшларга консервачиликнинг ўзи эгаллаган барча касбларини ўргатган бу аёл ҳамон қадрдон корхонасида, меҳрибон жамоаси қаторида ишлаб келмоқда.

— Дастлабки иш шароитларини ҳозиргисига ҳеч таққослаб бўлмайди, — дейди мураббий. — Биз ишга келган ўша кезларда кўпчилик жараёнлар қўлда ўтиши билан ишимиз шароити ҳам яхшиланиб борди. Унумли ишлайдиган машина-механизмлар, асбоб-ускуналар, технологик линиялар, автоматлашган жараёнлар жорий қилинди. Бу меҳнат унумдорлиги ва иш сифатини анча ошириш имконини берди. Ишда унум ошгач олаётган иш ҳақи ҳам кўпайди. Меҳнатда манфаатдорлигимиз ошди.

Саодат Бозорбоевадан консерва тайёрлашдек кўринишидан осон, амалда етарли қийинчиликлари, машаққатлари бўлган, айниқса синчковлик ва сезгирликни талаб қиладиган касбни ўрганганлар орасида Жумагул Норматова ҳам бор. У устози ўгитларига доим амал қилмоқда, иш юзасидан уни ранжитадиган бирорта ҳам ножўя ҳатти-ҳаракатга йўл қўймади. Ишда илғор, аҳлоқ-одобда ҳаммага намуна, интизомда касбдошларига ўрнак. Зиммасидаги вазифасини сидқидилдан бажаради, ўзининг ўн етти йиллик меҳнат фаолияти давомида бирор марта ҳам танбеҳ эшитмаган. Ўз ўстозидек ҳамма жараёнларни пухта эгаллаб олган. Шарбат цехида у билмаган, уддалай олмайдиган бирорта ҳам юмуш йўқ десак, лоф қилмаган бўламиз. Турли хил мева ва сабзавот шарбатларини қайнатиш, маромига етказиш, уларни идишларга солиш ишларини ўрнига қўяди.

Ҳозирги вақтда ундан ҳунар ўрганганлар сафи ҳам анча кенгайиб қолди. Қатор шогирдлари корхона ишлаб чиқаришининг турли соҳаларида самарали меҳнат қилмоқдалар. Айниқса, устоз таълимини олган Муяссар Имомбоевадан хурсанд. Муяссар ҳам эндиликда устоз бўлиб қолди. Ўн йилдан бери билганларини ёшларга қунт билан ўргатмоқда.

Узоқ йиллар корхонада ишлаб, унинг шуҳратини ошишига муносиб ҳисса қўшаётган бундай меҳнатсевар хотин-қиз ишчилар комбинатда жуда кўп. Уларнинг ҳар бирини мақтаб тилга олиш мумкин. Биз фақат уч вакили ҳақида ёздик. Улар ўз касбларига бундан буён ҳам содиқ қолиб, меҳнаткашлар дастурхонини тўкин-сочин қилишга ўз ҳиссаларини қўшаверадилар, деб ишонч билдирамиз.

Х. ОМОНОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР!

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, МУАССАСАЛАР, ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШИРКАТЛАР, ЖАМОА ВА ШЎРО ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ВА ФУҚАРОЛАР

ДИҚҚАТИГА!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ГАЗЕТАСИДА ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ ИШ ОЛИБ БОРМОҚДА.

АГАР СИЗ ЎЗ МАҲСУЛОТИНГИЗНИ ХАРИДОРГИР БЎЛИШИНИ, ЎҚУВ ЮРТИНГИЗГА ҚАБУЛ ҲАҚИДАГИ БИЛДИРУВНИ, ТУРЛИ ХИЛ ТАНЛОВЛАР ЎТКАЗИШНИ РЕЖАЛАШТИРГАН ЁКИ ХЎЖАЛИГИНГИЗГА БИРОР НИМА СОТИБ ОЛМОҚЧИ ВА СОТМОҚЧИ, УЙ-ЖОЙЛАРНИ АЛМАШТИРМОҚЧИ, ИЖАРАГА ҚЎЙМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ, ЯҚИН КИШИЛАРИНГИЗНИНГ ТУҒИЛГАН КУНИ, «ОЛТИН» ВА «КУМУШ» ТЎЙЛАР, ЮБИЛЕЙЛАР МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАБРИКЛАШНИ ИСТАСАНГИЗ ГАЗЕТАГА БЕМАЛОЛ МУРОЖААТ ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

ХИЗМАТИНГИЗГА ДОИМ ТАЙЁРМИЗ!

Бунинг учун бизга ҳисоб-китоб рақамингиз қайси (шаҳар, район) банкда туриши ёки банк коди аниқ қилиб ёзилган корхона, муассаса, хўжалик раҳбарлари, бош ҳисобчилари имзоси бўлган кафолат хати ва эълон матнини юборсангиз бас.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВ, ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИНИ ТЕЗДА ЧОП ЭТИШ КАФОЛАТЛАНАДИ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, Тошкент ГСП, Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 745-хона. «Тошкент ҳақиқати» муҳарририяти. Телефон: 33-99-15.

Тошкент ҳақиқати

21 январь, 1993 йил ● № 9 (10.435).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БОЖХОНА ҚЎМИТАСИ ХАБАРЛАРИДАН

УРИНИШЛАРИ БЕҲУДА

АНҚОНИНГ УРУҒИ 15 МИНГ БЎЛСА-Ю...

Ҳозир анқонинг уруғи бўлиб қолган электр аккумуляторининг бозор нархи 15 мингга чиқди. Жиззах вилоятидаги корхонада ана шундай танқис маҳсулот чиқарилаётгани ҳайдовчиларни қувонтирган эди. Тўғри-да, қачонгача бошқа давлатлардан келтириладиган аккумуляторга кўз тутамиз. Афсуски, бу ерда ҳам олғирлар топилиб қолди. Ўш тўқимачилик комбинатининг ҳайдовчиси М. Розимов кимларнингдир ҳомийлигида жами 2,5 миллион сўмлик аккумуляторни машинасига ортиб, завод дарвозасидан чиқдию, рулни бошқа ёққа бурди.

Бироқ у узоққа боролмади: қилни қирқ ёрадиган божхона ходимлари текшириб кўришганида, ҳужжатлар қалбаки бўлиб чиқди. Қонунбузарга жарима солиниб, аккумуляторлар мусодара қилинди.

«ОЧИЛ ДАСТУРХОН»

Россия Федерациясига қарашли О. Яхош бошқараётган «КамАЗ-5410» машинаси Жиззах-йўлида тўхтатилиб очиб кўрилганда, божхона хизматчилари кўз олдида «очил дастурхон» намоён бўлди. Унда салкам тўрт тонна асал, бир тоннага яқин қанд, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари, шунингдек саноат моллари, жами бир миллион сўмликдан зиёд мол Оренбургдаги «Электро» ширкатига руҳсатсиз олиб кетилаётган экан.

НОННИ «ТУЯ» ҚИЛОЛМАДИ

Дон республикамизга валюта ҳисобига келтирилаётгани сир эмас. Аммо айрим нопок шахслар не машаққат билан тайёрланган ун маҳсулотини четга чиқариб сотишга уринишаяпти. Натижада республикамизда ун танқислиги сезилмоқда. Туянинг кўзидек келадиган бозор нони 15 сўмдан сотилаётгани ҳам шунинг оқибати эмасмикин?

Наманган насос станциясининг муҳандиси Д. Қораҳўжаев 2,5 тонна унни Қирғизистонга оширмоқчи бўлди. Бироқ у қўлга тушди, иши терговга топширилди.

П. НИШОНОВ,
М. АБДУЛЛАЕВ.
(ЎзА).

* * *

БОЗОР иқтисодиёти туфайли юзага келган оғир иқтисодий қийинчиликларни бартараф этиш учун ҳукуматимиз раҳбарлари баъзи бир озиқ-овқат молларини белгиланган тартиб билан аҳолига етказиб беришмоқда. Ўзингизга маълумки, Ўзбекистон ҳали донга бўлган эҳтиёжини тўла қоплай олмайди. Шунинг учун ун ва бошқа озиқ-овқат моллари валюта ҳисобига бошқа мамлакатлардан сотиб олинмоқда. Кўрилаётган зарар давлат хазинаси ҳисобига қопланмоқда. Аммо баъзи бир нафсини ютган «савдогар»лар шундай вазиятдан фойдаланиб қолишга уринишмоқда.

● «КАВЗ» маркали давлат белгиси К 36—14 ТШ бўлган автомашинада Янгийўл шаҳри фуқароси О. Шамсиев ва юк эгаси Чимкент шаҳри фуқароси Т. Қодирозлар бир тонна олий нав унни бамайлихотир Янгийўлдаги 10-дўкон мудири Мукаррам Юнусова билан келишиб олиб кетаётганда бу «азамат»лардан омад юз ўгирди.

Вилоят божхона бошқармаси ходимлари хушёр туришибди. Сал масъулиятсизлик қилинса борми, аҳоли учун зарур бўлган товар моддий бойликлар республикадан четга чиқиб кетаверади. Айрим жойларда тегишли назоратнинг йўқлиги сабаб халқ мулкини талон-тарож қилиш ҳоллари учраб турмоқда.

● ЗИЛ-133 маркали, давлат белгиси 39—68 ТШМ бўлган Давлат қишлоқ хўжалик техника қўмитаси вилоят корхонасига қарашли к к машинасида Қуйи Чирчиқ район «Шарқ» ширкатининг тайёрловчиси А. Исобеков Москва шаҳридаги пивохўрлар газак қилиши учун 5 тоннага яқин олий навли дудланган балиқни ҳеч қандай ҳужжатсиз олиб кетаётганида тўхтатилди. Энди «ишбилармон» А. Исобеков бу иши учун ҳар доим афсус чекиб юрадиган бўлди.

● «УЧ ҚАҲРАМОН» текширув нуқтасида ҳам кўплаб ҳуқуқбузарлар қонунни қўпол равишда бузишга уриниб кўришмоқда. Шундайлардан бири Чимкентдаги «Интиком» акционерлик жамияти, Қибрай тумани, «Темирқадам» жамоа хўжалигидаги баъзи бир «хотамтойлар» сўраб-суриштирмасдан 1275 квадрат метр темир тўрни шу жамиятдагиларга сотишган. Металл танқислигидан кўпгина қишлоқларимиз ҳанузгача газлаштирилмаганидан наҳотки уларнинг хабари бўлмаса?!

● БЕКОБОДДА ҳам ўзидан кўра ўзгаларни ўйлайдиган «саҳий» хўжаликлар кўп экан. Шундайлардан бири «Тожикистон» жамоа хўжалигидир. «ГАЗ-53» маркали давлат белгиси 87—85 ЛБМ юк машинасига 3,5 тонна кунжара шу хўжаликдаги ҳомийлар томонидан ортилгани маълум бўлди.

● ТОШКЕНТ шаҳрида фаолият кўрсатаётган «Сўғдиёна» кичик корхонаси ҳам «Етиб қолгунча, отиб қол» қабилида иш тутмоқчи бўлиб «қора рўйхат»га тушиб қолди. Тюмень шаҳрига қонунга хилоф равишда 3 тонна пиёз, 1 тонна лимонни жўнатмоқчи бўлган митти корхонанинг катта сири ошкор бўлди.

Мирза АБДУЛЛАЕВ,
Республика Давлат божхона қўмитаси матбуот маркази ходими.

ТАҲРИРИЯТДАН: 22 январь куни соат 21.00 да Ўзбекистон телевиденнесининг биринчи программасида Республика Давлат божхона қўмитаси ходимлари билан «Шаҳар бедарвоза эмас» кўрсатувида бевосита мулоқот ўтказилади. Сизни қизиқтирган саволлар бўлса, шу куни сўраб-билишингиз мумкин.

СУТ ҚАЙТА ИШЛАНАДИ

ҲОЗИРГИ бозор иқтисоди шароитида осон бўладиган ишнинг, меҳнатнинг ўзи йўқ, бўлиши ҳам мумкин эмас. Чорвадорлар ҳақида ҳам худди шундай гапларни айтиш мумкин. Лекин Тошкент районидаги Ғиёс Умаров номли жамоа хўжалигининг Эркин Зуфаров бошлиқ ферма ходимлари тадбиркорлик билан иш юритиб, қийинчиликларни енгмоқдалар. Эл дастурхонига мўл-кўл сут, гўшт етказиб бериш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

Фермада 560 дан ортиқ қорамол бор. Шуларнинг 200 дан ортиғи соғин сигир. Қишловга пухта тайёргарлик кўрилган эди. Жамғарилган озуқа расамади билан сарфланиб молларга едирилмоқда. Рационга қатъий амал қилинаётир. Шу туфайли қиш кунларида ҳам мўлжалдаги сут соғиб олинмоқда.

Ўтган йили 20 тоннага яқин гўшт сотилиб режа бажарилган эди. Бироқ, сут режаси охирига етказилмай қолди. Бунинг учун асосли сабаблар бор.

Ўтган йили сигирлардан бузоқ олишда ҳам яхши натижага эришилди.

— Бироқ, бозор иқтисоди шароитида, биз, мавжуд имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланишимиз керак,— дейди жамоа хўжалиги раиси Аҳмаджон Умаров.— Чорвани фойда келтирадиган тармоққа айлантиришнинг йўллари кўп. Улардан бири маҳсулотни қайта ишлашдир. Ана шу мақсадда зарур тайёргарлик ишларини кўриб қўйдик. Жой ажратилди. Ускуналар олиб келиб ўрнатилди. Февраль ойидан бошлаб сутни қайта ишлашга киришамиз.

Н. ИСАЕВ.

ОҚТЕПАДАН ЧИҚҚАН ОЛИМ

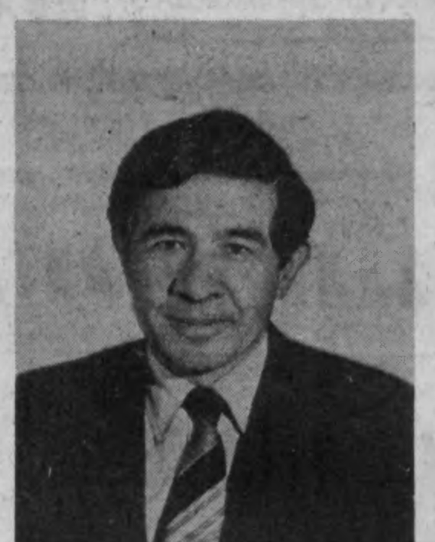

ҲАР БИР одамнинг ўзига яраша феъли, ўзига яраша одати бўлади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор Собир Мирвалиев ҳақида гап кетганда унинг феъли: устозлик эътиборининг кучида ва шогирдга ишончнинг самимийлик одатида ифодасини топган. Фазилат даражасига кўтарилувчи бу инсоний қийматлар илм чанқоқларини у томон талпинтириб келгани ва келаётганини табиий қилиб кўрсатади. Фан доктори даражасидаги етукликка эришганлардан тортиб, Ўзбекистон Маданият вазирлиги Тошкент Давлат маданият билимгоҳида талабаликнинг тета-поясини олаётган навқирон ёшларга қадар унинг шогирди саналиши сабаби биргина: бу одамнинг теран фикрлилиги-ю, ниҳоятда камсуқум эканлигидир. Республикага 9 нафар доктор, 31 нафар фан номзоди, минглаб маданият хизматчиларини етказишда унинг меҳнатлари синган. Илм оламида жавлон ураётган Умарали Норматов, Эрик Каримовлар ҳам айнан мана шу Собир Мирвалиев раҳнамолигида адабиётшуносликнинг сардарвозасини очишган.

1933 йилнинг январида Тошкент областининг Оқтепа қишлоғида деҳқон оиласида дунёга келган Собирнинг меҳри болаликданоқ ота-она руҳидан ўтиб, унинг ҳам вужудини чулғаган адабиётга ташналикка тушган эди. 8-синфда ўқир экан, ўқитувчиси Турсунхўжа Усмонхўжаев таъсирида ташналик меҳри эҳтиёжга айланди. Айнан мана шу эҳтиёж мактабни тугатгач, Собирни В. Г. Белинский номидаги Тошкент Давлат кечки педагогика институтининг ўзбек тили ва адабиёти куллиётига етаклади.

Олий маълумотли адабиёт мутахассиси бўлган Собир Мирвалиев 1957 йилда Ўзбекистон Фанлар академиясининг А. С. Пушкин институтига келди. Шу йили «Ўқитувчилар газетаси»нинг 10-декабрь сонида чоп этилган тўнғич мақоласи: «Музей — адабиёт ўқитишга ёрдамчи» уни тадқиқотчи олим сифатида кўрикдан ўтказди. Бу мақола ҳосияти навбаҳорнинг барака ёмғиридай серунум бўлди.

1958—62 йилларда жаннатмакон Ойбек домла муҳаррирлик қилган «Ўзбек тили ва адабиёти» жаридасида меҳнат қилган кезларида бу меҳр янада равнақ топди. У бу йиллар ичида ўттиз саккизта мақола эълон қилди. Улар қатор рўзномаларда, оммабоп ва илмий оммабоп жаридаларда, илмий тўпламларда босилди. «Ўқитувчилар газетаси»га энди «Тошкент ҳақиқати», «Ленин учқуни», «Ёш ленинчи», «Ўзбекистони Сурх», «Звезда Востока» қўшилди; «Шарқ юлдузи», «Ўзбек тили ва адабиёти» унинг жамоатчилик билан мулоқот минбарига айланди. Бу мақолаларда бобокалонлар Навоий, Бобурдан бошлаб Фурқат, Ойбек, Шайхзода ижоди ёритилди. Жаҳон маънавияти заҳматкашларидан ҳинд адиби Тагорни, грузин шоири Важа Пшавелани, рус ёзувчилари Лев Толстой ҳам Демян Беднийни ўзбек халқига таништиришда Собир Мирвалиевнинг талай меҳнатлари сингди.

Унинг 173 саҳифага жамланган йирик маҳсулоти «Ҳаёт ва кураш поэзияси: «Ўзбек совет адабиётида хорижий Шарқ темаси» рисоласи «Ўзфанакаднашр»да айнан мана шу йилларн чиқди. Мирвалиев бу йилларда яна фан жонкуярларидан Азиз Қаюмов оталиғида «Ўзбек совет адабиётида хорижий Шарқ халқлари ҳаёти ва кураши акс эттирилиши» мавзуида бошланган илмий изланишларини кучайтирди. 1962 йилга келиб фан номзоди даражасида олимнинг «Ҳаёт ва кураш поэзияси» монографияси эълон қилинди.

Ўтган йиллар Собир Мирвалиев фаолиятининг дастлабки довони, дастлабки давраси бўлди. Қуш инида кўрганини қилгани янглиғ Мирвалиев ҳам адабиёт дунёсига келибдики фақат ижодни кўрди, фақат меҳнатни қилди ҳам шунга ўргади. Шу важдан, унинг кейинги ҳаётиям Ҳадисда ёзилгандек ё раббий, илмимни зиёда қилғайсен деган биргина тилакка қурилди ва фақат мана шу мақомда кечди.

60-йилларнинг ўрталаридаёқ олимнинг ички сезгиси бугунги мустақиллик даврининг бош кўринишларидан бўлган алоқалар жараёнини илғаб олди. Ва Собир Мирвалиев бу жараённи ҳамон адабиётшуносликнинг энг муҳим муаммоси бўлиб келаётган ўзаро адабий алоқаларга ва ўзаро таъсирларга кўчириб, тадқиқ қилишга енг ҳимарди.

Оқибат натижа «Чет эл матбуоти «ўзбек адабиёти ҳақида», «Ҳинд ёзувчиси ва олими», «Грузин адабиётининг классиги», «Туркман ҳикояларини ўқиб», «Қорақалпоқ прозасининг йўли», «Қитъалар учрашуви», «Қардошлик туйғусини ардоқлаб» каби мақолалар; «Қалблардан қалбларга», «Гуманизм-адабиётимиз байроғи» янглиғ йирик илмий рисолалар дунёга келди.

Заковат соҳибларига хос бўлган чегара билмаслик хусусияти олим Мирвалиевда ҳам мужассамдир. 60-йилларнинг охирига келиб унинг илмий қизиқиши адабий ижодда йирик насрчилик бобидаги масалаларга кўчди. Йирик насрчиликнинг туғилиши, таркиб топиши ва тараққиёт йўллари устидаги изланишлар 20 босма табоқдаги «Ўзбек романи» номли монографиясида тўхтамини топди. У мана шу изланишлар заминида яна ўз устози республикада адабиёт илмининг бешигини тебратаётганлардан профессор Азиз Қаюмов раҳнамолигида «Ўзбек романининг таркиб топиши ва тараққиёти» мавзуида докторлик диссертациясини ёқлади.

Олимнинг яқин ўтган вақт ичида 202 тадан ортиқ мақоласи, 15 йирик рисоласи адабиёт ихлосмандлари қўлига келиб тегди. «Насримиз — давримиз хизматида», «Тарихий ва замонавийлик», «Роман ва замон», «Наср давр ва қаҳрамон», «Адабиёт ва давр даъваткори» сингари ва яна бир қатор китоблари ўзбек адабиётшунослиги хазинасидан муносиб ўрин олди.

Ҳақиқатни хуш кўрадиган ва уни ёқлайдиган олим эндиликда ҳаёт ва инсон тақдири ўртасидаги боғланишнинг қонли кечган ноодил даври манзаралари устида қидирув ишларини олиб бормоқда. Унинг фаолияти қатағонлик йиллари қийноқларида ва у яширган вақшийликлар изини очишдек савобли ишга йўналди. Ўзбекнинг эрк ва адолат курашчиси бўлган истеъдодли мард фарзандларидан Абдулла Қодирий таржимаи ҳолига оид топилмалар («Тошкент ҳақиқати» рўзномаси, 1992 й., 30 июнь; «Нафосат» ойномаси, 1992 й., 7—8-сон) тарихий аҳамиятга моликдир. Бу аниқлик Қодирийнинг сўнгги ҳаётини ҳамон чалкаш равишда талқин қилинишига чек қўйди.

Халқнинг севимли ёзувчиси Ўлмас Умарбеков ижодига бағишланган энг сўнгги «Истеъдоднинг қўш қаноти» рисоласи тез кунларда китобхонлар қўлига келиб тегади.

Ҳа, олим ҳаёти хаёлдан бир-бир ўтаркан, шарқона таъбирга биноан ҳар бир ҳолатда, ҳар бир қийматда рамзийлик яширин бўлишига яна бир карра шоҳид бўласан. Асл деҳқон боласи Собир Мирвалиевнинг ижтимоий камолотда Ойбек, Азиз Қаюмовдек инсонлар тарбиясини олганлиги, унга, насл қони билан ўтган миришкорлик фазилатини янаям улғайтирдики, бу жиҳат олимнинг 60 ёшида тағинам ёркинлашган фазилатида ўз ифодасини топмоқда.

Манзура АҲМЕДОВА,
Ўзбекистон ФА Алишер Навоий номидаги давлат Адабиёт музейининг катта илмий ходимаси, фан номзоди.

• Долзарб мавзуда

ГАЗ ХИЗМАТИ СОЗ, АММО...

ЙИЛНИНГ ҳар тўрт фаслида ҳам газ хизмати беқиёсдир. Айниқса, қиш-қировли кунларда у одамларнинг мушкулини осон қилади: иссиқ беради, дошқозонни қайнатади, уйларни ҳароратга тўлдиради. Республикамиз Президентининг жумҳурият ҳудудида истиқомат қилувчи хонадонларни газ билан тўлиқ таъминлаш тўғрисидаги фармонлари Тошкент вилоят газлаштириш бошқармаси ходимлари томонидан мумкин қадар тўлиқ амалга оширилмоқда. Лекин, газчилар олдида қатор муаммолар ҳам пайдо бўлмоқдаки, улар хусусида бугун, албатта, сўз юритмоқ керак. Махсус мухбиримиз билан вилоят газлаштириш бошқармаси бош муҳандиси А. ЖЎРАЕВ ўртасидаги мулоқот давомида ана шу долзарб масалалар хусусида гап борди.

— Абдуғани Жўраевич, газ хизматини такомиллаштириш тўғрисида Президентимиз фармонлари эълон қилинганидан сўнг қандай ишлар амалга оширилди?

— Одамлар газлаштириш деган сўзга ўрганиб қолганлар. Тўғри, газ яхши нарса. У беминнат «дастёр». Кеча-кундузнинг хоҳлаган пайтида у ҳар бир кишининг хизматига ҳозиру нозир. Бироқ, кейинги йилларда халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида бўлгани каби бизнинг жабҳамизда ҳам қийин ҳолатлар юз бера бошлади. Газ қувурлари, трубалар, бутлаш материаллари танқислиги кескин сезила бошлади. Бунга СССР пайтида таркиб топган иқтисодий алоқаларнинг узилиши сабаб бўлди. Шунинг учун ҳозир биз тўлиқ фаолият юритиш учун анча қийналяпмиз. Шунга қарамай иложи борича биз одамларнинг ҳожатини чиқаришга ҳаракат қиляпмиз. Биргина ўтган 1992 йилда 555,8 километр газ қувурлари ётқизилди, 17,1 минг хонадонга «зангори олов» кириб борди. Ҳозирги пайтда хусусий секторлардаги уйларнинг 270 мингтаси газлаштирилган. Давлат турар жой фондига қарашли 140 минг хонадонда кишилар газдан фойдаланмоқдалар.

— Ҳозир қиш пайти. Совуқ кунларда иситиш тармоқларида бўлгани каби сизнинг соҳангизда ҳам қатор муаммолар юзага чиқмоқда...

— Астароқ айтасизми? Айни кунларда вилоят газлаштириш бошқармаси ходимлари ва хизматчиларини қийнаётган нарсалар бор. Улардан энг ёмони одамлар билиб-билмай, ўз хоҳишича газ плиталари ёҳуд газ билан иситиш қурилмаларини ўрнатмоқдалар ва улардан фойдаланмоқдалар. Натижада кўнгилсиз воқеалар рўйхати кундан-кунга ошиб бормоқда.

— Иложи бўлса, бир нечта мисол келтирсангиз. Нохуш воқеалар одамларга сабоқ бўлса, ажаб эмас.

— Тўғри айтасиз. Ўтган йил декабрида Янгийўл районининг «Гулбаҳор» қўрғонидаги кўп қаватли турар-жой биносининг 46-квартирасида фожиали воқеа рўй берди. И. Н. Зубенко деган шахс ҳеч кимдан сўрамасдан, ўз билганича газ плитасини айвонга олиб чиққан ва дудбўрони йўқ газ колонкаси ўрнатган. Бу қурилмадан фойдаланиш натижасида хона ичи газга тўлиб, истиқомат қилувчиларни заҳарлади. Унинг рафиқаси ва икки фарзанди оламдан бевақт кўз юмди.

Бу воқеадан аввал ва ўша кезлари мазкур қўрғондаги хонадонлар текширувдан ўтказилганда 40 га яқин газ ёрдамида иситадиган ва сув қайнатадиган қурилмалар топиб олинди. Улар газдан фойдаланиш қоидаларига мутлақо зид равишда ўрнатилган.

— Одамларнинг ўзларича бундай қурилмаларни ўрнатишига нима сабаб бўлмоқда?

— Қонунсиз ҳатти-ҳаракатларга қўл урган одамлар билан суҳбат ўтказилганида, уларнинг бундай қилишларига иссиқ сув тармоқларининг ёмон ишлаётганлиги, кўп хонадонли уйларда иссиқнинг йўқлиги сабаб бўлаётганлиги маълум бўлди. 1992 йилда ноқонуний йўл билан ўрнатилган 3 мингга яқин турли хил «қўлбола» қурилмалар газ тармоқларидан узиб қўйилди. Уларнинг эгаларига жарима солинди, бошқа турли жазолар қўлланилди. Лекин умумий аҳвол том маънода яхшиланганича йўқ. Вилоятимизнинг Бекобод, Олмалиқ, Ангрен, Тўйтепа, Солдатский шаҳарларида истиқомат қилувчилар ҳамон газдан фойдаланиш қонун-қоидаларини бузиб келмоқдалар.

— Бунга қарши қандай чоралар кўрилмоқда?

— Газ мутасаддилари бўлган идоралар томонидан кўрилаётган қарши тадбирлар анчагина оғир ва самарали. Жумладан, барча шаҳар ва районлардаги газлаштириш идораларида навбатчилар гуруҳлари фаолият кўрсатмоқда. Улар тез-тез жойларда бўлиб, қоидага хилоф равишда ҳатти-ҳаракат қилганларнинг йўлини тўсиш учун вақтларини аямаётирлар. Бироқ, лоқайд, газнинг ўз навбатида беаёв ёв эканлигини унутиб қўйганлар ҳамон учрамоқда. Биз, энг аввало, вилоятимизда истиқомат қилаётган ва газдан фойдаланаётган ҳар бир фуқарога газдан ниҳоятда эҳтиёт бўлиб фойдаланиш кераклигини яна бир карра уқтирамиз. Оддий қоидаларга риоя этмаслик натижасида бир киши ўзининггина эмас, балки, бошқаларнинг умрига ҳам завол бўлиши мумкин.

Газдан фойдаланиш ва янги қурилмалар ўрнатиш юзасидан бирон-бир маслаҳат лозим бўлиб қолса, одамлар шаҳар ва районлардаги газлаштириш идораларига мурожаат қилсалар, олам гулистон. Дарҳол кенг қамровли, тўлиқ маслаҳатлар берилади, керак бўлса, уларга ёрдам қўли чўзилади.

Мен суҳбатимизнинг охирида астойдил, бутун вужудим билан одамларни огоҳлантириб, шундай демоқчиман: «Газдан эҳтиёт бўлинг! Билар-билмас турли хил қурилмалар ўрнатиб, бехос фожеаларнинг келиб чиқишига сабабчи бўлманг. Бу — жиноят! Бу — гуноҳи азимдир!».

Суҳбатдош Р. УМАРОВ.

БИОЛОГИК УСУЛ ЭЪТИБОРНИ ТАЛАБ ҚИЛАДИ

ҚИШЛОҚ хўжалигида экинларнинг турли хил зараркунандалардан муҳофаза қилиш бўйича қўлланилаётган биологик усулларнинг аҳамияти эндиликда ҳаммага маълум. Уни тарғиб қилишнинг ҳожати ҳам йўқ. Бу усулни қўллаш экологиянинг яхшиланишига олиб келиши билан ҳам катта аҳамиятга эгадир. Ер ресурсларини муҳофаза қилиш ва оқилона фойдаланиш ҳамда кимёлаштириш воситалари бўйича махсус нозирликнинг бош мутахассиси А. А. ҚЎЗИЕВА вилоятимиз қишлоқ хўжалигида биологик усулнинг қўлланилиши, бу соҳадаги ютуқлар, камчиликлар ва келажакдаги вазифалар ҳақида қуйидагиларни гапириб берди:

— Ҳозирги вақтда пойтахт вилоятимиздаги 200 дан ортиқ давлат, жамоа хўжаликлари ва ижарачи жамоаларда қишлоқ хўжалик экинларига ишлов бериш ва уларни турли хил зараркунандалардан муҳофаза қилиш мақсадида биологик усул фойдаланилмоқда. Биргина ўтган йили 400 минг гектардан ортиқ экин майдонига шундай ишлов берилди.

Кўпгина туманларда экологик жиҳатдан соф бу усулни қўлланишга тобора катта аҳамият берилаётганлиги эътиборга сазовордир. Улардаги аксарият жамоа ва давлат хўжаликларида турли хил қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашда заҳарли кимёвий моддалар ўрнига бу усулни қўлланиш кенгайиб бормоқда. Айниқса, Юқоричирчиқ, Бўка, Ўртачирчиқ, Бекобод, Қуйичирчиқ туманларида бу иш яхши йўлга қўйилди. Натижада хўжаликларда турли хил заҳарли кимёвий моддаларни ишлатиш камайди. Бу атроф-муҳитнинг мусаффолигини таъминлашни яхшилаш қатори ишчи-хизматчиларнинг саломатлигини мустаҳкамлашга ҳам таъсир қилаётганлиги учун ҳам тақдирга сазовордир.

Туманларда фойдали ҳашоратларни етиштирувчи қатор биологик фабрикалар, лабораториялар ишлаб турибди. Айниқса, Бекобод туманидаги шундай корхона жамоасининг фаолияти тақдирга сазовордир У туманнинг турли хил қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш учун биологик материалларга бўлган талабини тўла қондирмоқда. Айни вақтда ортиқчасини бошқа туманлардаги хўжаликларга ҳам етказиб бераяпти. Ҳатто қўшни Тожикистон Республикасининг қатор туманлари бу ерда етиштирилган фойдали ҳашоратларни сотиб олмоқдалар.

Бўка ва Юқоричирчиқ туманларидаги биологик лабораториялар ҳам қатор йиллар давомида муваффақиятли ишламоқда. Шу лабораториялар ходимларининг куч-ғайратлари туфайли ушбу туман хўжаликларида қишлоқ хўжалиги экинларига кимёвий ишлов бериш ҳажми кескин камайди. Ўртачирчиқ туманидаги қатор хўжаликларда ҳам биологик лабораториялар мавжуд. Жумладан, «Северний маяк», Ким Пен Хва номли, «Қорасув» ва бошқа хўжаликлардаги шундай муассасалар турли хил фойдали ҳашоратларни етиштириб бермоқда.

Биологик усул ривожининг ҳозирги даражаси биологик лабораториялар тармоғи ишлаб чиқариш ҳажмини анча кўпайтириш ва унинг ўсимликларни муҳофаза қилиш ҳажмидаги улушини 50 фоизгача етказиш имконини беради. Лекин кўндаланг бўлиб тураётган муаммолар бунга имкон бермаяпти. Оқибатда биологик фабрикалар ва лабораториялар тўла қувват билан ишлаётгани йўқ. Агар улар ҳашоратларни етиштириш учун лозим бўладиган озуқалар билан, янги технологиялар ва асбоб-ускуналар билан яхши таъминланса, ишлаб чиқариш ҳажмини анча ошириш қатори маҳсулот турларини кўпайтиради.

Айни вақтда вилоятнинг кўпчилик хўжаликларида биологик усулни қўллаш имкониятларидан оқилона фойдаланилмаётганлигини ҳам таъкидлаш лозим. Кўп ҳолларда бу илғор усулга етарли эътибор берилмаяпти. Уни кенгайтириш масалалари билан изчил шуғулланилмаяпти. Оҳангарон, Бўстонлиқ, Тошкент, Янгийўл ва Паркент туманлари хўжаликларида шундай аҳвол ҳукм сурмоқда. Улар ўсимликларни ҳимоя қилиш учун ўзини оқлаган усул — биологик усулдан фойдаланиш ўрнига ҳамон заҳарли, кимёвий моддаларни ишлатишдан воз кечмаяптилар. Кўп ҳолларда бу етиштирилаётган экинларнинг сифатига салбий таъсир қилмоқда. Айни вақтда атроф-муҳитнинг ифлосланишига, ҳавонинг заҳарланишига сабаб бўляпти. Бу эса инсон саломатлиги учун ҳам хавфлидир. Бунинг яна бир ёмон оқибати ҳақида айтмаса бўлмайди. Турли хил заҳарли моддаларни қўлланиш заҳарли ҳашоратлар қатори қишлоқ хўжалиги учун фойдали ҳисобланганларининг ҳам қирилиб кетишига олиб келади. Бу билан табиатда табиий мувозанат ҳолатига путур етказилади.

Биологик усулни кенг жорий қилишга тўсқинлик қилаётган бошқа қатор сабаблар ҳам бор. Бугунги кунда ўргимчаккана ва колорадо қўнғизи каби қатор экинлар зараркунандаларига қарши самарали қўлланиладиган табиий ҳашоратлар етиштирилаётгани йўқ. Хўжаликлар эса кимёвий моддаларни қўлланишга мажбур бўлмоқдалар. Лекин шуниси ҳам аниқланганки, бундай зараркунандалар заҳарли кимёвий моддаларга ҳам тезда кўникиб қоладилар. Бу билан уларни қўллашдан олинадиган самарани камайтирадилар. Заҳарли моддалар миқдорини қўллашни кўпайтириш эса атроф-муҳит учун хавфлидир.

Зарарли моддалар қўлланилиши ва уларнинг оқибатини назорат қилиш учун зарур махсус анжомлар, тез таҳлил қиладиган кўчма лабораториялар деярли йўқ. Амалда қўлланилаётган фойдали ҳашоратларнинг тури ҳам кам. Асосан, трихограмма, бракон етиштирилмоқда. Лекин улар ёрдамида барча зарарли ҳашоратларга қарши курашиб бўлмайди. Фақат пахта тулламп ва ширасига қарши қўллаш мумкин. Булар ўргимчаккана, колорадо қўнғизи ва бошқа шу каби зараркунандаларга ҳеч қандай таъсир қилмайди. Ваҳоланки, чет элларда биологик усулга ниҳоятда катта эътибор берилаётганлиги ва у тобора кўпроқ қўлланилаётганлигининг омилларидан бири шундаки, фойдали ҳашоратлар тури ниҳоятда кўпдир. Шуни айтиш кифояки, ҳозирги вақтда хорижий мамлакатлар қишлоқ хўжалигида зарарли ҳашоратларга қарши 300 турдан ортиқ фойдалилари ишлатилмоқда. Бизда эса бундай ҳашоратлар тури бармоқ билан санарли даражада камдир.

Биологик усулни жорий қилишга тўсқинлик қилаётган бошқа сабаблар ҳам бор. Кўпчилик хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассислари бу усулнинг афзалликларини тушуниб етмаганликлари ачинарли бир ҳолдир. Унинг ўрнига қимматбаҳо ва зарарли кимёвий моддаларни қўллашни ҳамон давом эттирмоқдалар. Бу кимга зарару, кимга фойда эканлигини билишмаяпти. Биологик усулни қўллаган хўжалик эса ютқазаётгани йўқ. Фақат ютмоқда, наф кўрмоқда. Катта-катта маблағларни тежаб қолиш қатори экологик аҳволни яхшилашга, атроф-муҳитнинг мусаффолигини таъминлашга, тупроқнинг ҳосилдорлигини сақлаб қолиш ва оширишга эришмоқдалар.

Яна бир муаммо бор. Кейинги йилларда ижара ва оилавий пудрат кенгайиб бормоқда. Кўпчилик бригадирлар ва ижарачилар ишни бу усулда ташкил этиб, ҳар томонлама маблағни тежашга, айни вақтда биологик усулларни қўллашга ҳаражат қилмасликка интилмоқдалар. Шу сабабли ишлаб чиқарилган биологик фойдали ҳашоратларни сотиб олишмаяпти. Лекин бу аслини олганда бир мирини аяб, ўн мири зарар кўриш демакдир. Улар уни қанчалик тез тушуниб олсалар, шунчалик яхши бўлур эди. Аввало ўзлари учун яхши бўлур эди.

Кейинги йилларда яна бир муаммо пайдо бўлди. У ҳам бўлса, вилоятдаги биологик фабрикалар ва лабораторияларни озуқалар билан таъминлаш масаласидир. Фойдали ҳашоратларни етиштириш учун махсус озуқалар керак. Жумладан, қанд-шакар, қуруқ мевалар, маргарин ва бошқа шу каби маҳсулотлар лозим. Айни вақтда асбоб-ускуналар учун эҳтиёт қисмлар ва автотранспорт воситалари керак. Агар улар шундай зарур анжомлар билан етарли таъминланса, фойдали ҳашорат ҳосил қилиш ҳажмини анча кўпайтирган бўлур эдилар. Жойлардаги мутасадди ташкилотлар бу масалага эътиборни кучайтиришлари лозим. Кўп ҳолларда биологик лабораториялар ўз ҳолига ташлаб қўйилгани учун ҳам шундай бўлмоқда. Туманлар ва хўжаликлар раҳбарлари уларнинг тўла қувват билан ишлаши ҳақида доим ғамхўрлик қилишлари, зарур ёрдамни вақтида кўрсатишлари керак.

Қишлоқ хўжалик экинлари зараркунандаларига қарши курашда агротехника ва агрокимё усулларини оқилона жорий қилиш ва айни вақтда табиий усулни ҳам бирга олиб бориш мумкин. Лекин биологик усул ҳар томонлама устиворлик қилиши лозим. Ҳамма жойда шунга эришиш талаб қилинади. Чунки у ҳар томонлама фойдали бўлиб, амалда буни исботлади. Шундай экан, барча туманлардаги хўжаликларда янги биологик фабрикалар ва лабораториялар ташкил этиш, уларда ҳосил қилинган фойдали ҳашоратларни қўлланишни кенгайтириш учун барча чора-тадбирлар кўрилиши лозим.

Чўпонлар ҳаётидан

ТАБАРРУК ТАЁҚ ЁКИ...

ЖИЙДАЛИГА борганмисиз? Бу ерда ҳаво қимиздек ҳузурбахш, тўйиб-тўйиб нафас оласан. Қушлар нағмасига қулоқ тутиб, аллақандай эртаклар оламига тушиб қолгандай бўласан тоғда. Ана шу жойда кўпдан бери Собиржон «Оҳангарон» ижара жамоасининг қўйларини боқади. Ҳар йили хўжалик учун қўра-қўра қўзилар олиб беради. Унга чўпон таёғи ота мерос бўлиб қолган.

Отаси Пўлат бобони яхши танирдим. Бу мўйсафиднинг чорва ҳақидаги ўгитлари-ю, нақлларини, ҳикоялари-ю эртакнамо ривоятларини жуда кўп тинглаганман. Бағри кенг, меҳмондўст, қўйдан бошқа жониворни тан олмайдиган Пўлат бува ҳар сафар борганимда «Худога шукур, яна кўришдик», деб қўярдилар. Нега ундай дейсиз, ҳали бақувватсиз-ку, сиз билан ҳали кўп гаплашамиз, кўп учрашамиз, десам, Пўлат бува оғзига қўй сузмасидан чекилган қуртни солиб, ким билади болам, қариб қолдим, эшигим илгисиз, бешигим белгисиз, худо Собиржонга умр берсин, таёғимни унга бериб кетаман, дер эдилар. Кейин билсам, Пўлат буванинг бутун умри Жийдалида, қўй кетида ўтган экан. Ишонасизми, кекса чўпон Тошкентга ҳам бормаган, ҳатто поездга ҳам ўтирмаган. Бир сафар ундан бунинг сабабларини сўраганимда бироз ўйландилар-да, жилмайиб:

— Бу серўт яйловларни бировга ишониб бўлмайди, бир фурсат кетсанг, атрофни аҳолининг моли босиб кетади, менда эса 500 дан кўпроқ давлатнинг моли бор, худо умр берса поездни ҳам, Тошкентни ҳам кўрармиз. Собир омон бўлсин, у ёғи бир гап бўлар...

Орадан йиллар ўтди. Пўлат бува на Тошкентни, на поездни кўрмай бандаликни бажо келтирдилар. Чўпон таёғи бутун отасининг кўплаб дуоларини олган Собиржоннинг қўлида. Жийдалида бизни Ўғилой, — Собиржоннинг аёли кутиб олди. Бош чўпон кетган экан. Ҳовлидаги тол тагига қурилган сўрида ўтирдик. Гап айланиб бугунги бозор иқтисодига, кўпларни хонавайрон қилмоқчи бўлган мавзуга борганда Ўғилой рамсамади гапни айта қолди.

— Илгари турмушимиз енгил бўлгани учун ўзимиз ҳам енгиллашиб қолган эдик, — деди у дастурхон чеккасида ўтириб чой қуяр экан, — Бундан бир неча йиллар аввал тоғларимизда эчки ҳам боқилларди. Эчки соғиб, колхозга қурт, ёғ топширардик, қўра-қўра эчкилар бўларди, уларнинг биронтаси ҳам қолмади-я, билмаймиз, нима бўлиб йўқ бўлиб кетди. Бугун ҳатто чўпонликка ҳам одам топилмайди. Менинг-ку, ўнта болам бор, бири бўлмаса бири отасининг таёғини олади, бу табаррук таёқ қайнотамдан қолган. Аммо бошқа чўпонларнинг боласида молга меҳр йўқ. Ҳайрон бўламан, чўпоннинг аёли нега боласини молга бемеҳр қилиб тарбиялади экан?! Биз шу болаларимиз деб ҳам чўпон бўлиб юрибмиз...

Ўғилойнинг айтишича, ўн боланинг ҳаммаси молга меҳрли экан, кейинги беш йилнинг ўзида Собир Пўлатовлар оиласи «Оҳангарон» ижара хўжалиги чорвасига икки минг бошдан зиёдроқ қўй-қўзилар олиб беришди. Ҳозир эса яна 485 бош совлиқларни парвариш қилишмоқда. Ўтган йил мавсумида ҳар юз бошига 96 бошдан қўзи, ҳар қўйдан 2 килодан ошириб жун қирқишган экан. Суҳбат асносида даврамизга Ўғилойнинг фарзандлари Фарҳод, Тўлқинлар келиб қўшилди. Йигитчаларни кўрдиму, беихтиёр Пўлат бувании ва у билан сўнгги учрашувимизда айтган сўзлари ёдимга тушди.

— Шунча юрдим бўлдида, ўғлим, — деган эди ўшанда Пўлат ота, — Манови невараларимннинг кўзи, оёғи меники. Тўқсонни уриб қўйибман-ку, яна нимани кўрмоқчиман. Кўраверив, жамики нарса ёд бўлиб кетган. Шу набираларим бор экан, унутилмасам керак. Юртингда унутилсанг, бундан даҳшатлиси бўлмайди! — Дарҳақиқат ҳар икки йигитчада Пўлат бувага ўхшаш нималардир бор эди. Ҳа, боболарининг табаррук таёқларини эрта-индин шулар олишади. Шу хаёллар билан банд эканмиз, ташқаридан Собиржоннинг шарпаси келди, у бироз тундроқ, машқи пастроқ эди. Бир пиёла чой айлангандан сўнг ўзи ёрилди:

— Молни ёйиб қўйиб, тоғга мўмиё излаб чиқдим. Тополмадим. Рухсатсиз ов қилувчилар бошимизга битган бало бўлди. Сой бўйларидагиси етмаганидек, энди чўққиларидагисини ҳам қийратишяпти. Қўлида касовдек милтиқ, на какликни қўйишади, на қуённи, на тулкини, на айиқни. Бургутдай беозор жонивор тоғларимизга ярашиб юрган зарарсиз қуш, гоҳо шуни ҳам отишади. Белкесканда иккитасининг ўқ еб ётганини кўрдим. Шуларни ҳам отишибди. Нима қиласан ярамас, гўштини еб бўлмаса, патини болиш қилолмасанг. Бунақада жамики жониворлар қирилиб кетади-ку!

— Зеро, энг ёвуз жонивор, — инсон кўпаймоқда.— Билмадим бу гапни ким айтиб юборди. Собиржон хаёл оғушида бир сапчиб тушгандай бўлди. Сўнг маъюс менга қаради.

— Ҳа, — деди у жаҳллангандай. — Ҳа, инсон қолди! Ҳа, бу тоғларда кийикдек югурган, шамолдек елган, булбулдек нола қилган, ҳар баҳор тоғ ёнбағирларида ловлов ёнадиган лола гулханларидек кўзларини яшнатадиган, тоғларимизга файз киритадиган, Жийдалининг эрка келинчаклари мисол жуда кўп қушлар, жониворлар, ҳатто оҳулар ҳам бизни тарк этди шу инсонлар туфайли. Э, воҳ!

Мен Собиржоннинг диққатини бошқа ёққа буриш учун уни саволга тутдим, унга эрта-индин бошланадиган ишларни эслатдим.

— Э, ака, иягим ҳув анави жўннинг устида кўтарилган, киндигимнинг қони ҳам шу ерга тўкилган яна сўрасангиз қўйхонада туғилиб, қўзилар орасида катта бўлганман. Қишловни қирқ йилдан бери ўтказаман. Отам раҳматлининг табаррук таёғи ҳали синмаган. У қўлимда экан, моллар қишда талофат кўрмайди, ҳар йили ҳам шундай бўлади. Ахир шу табаррук таёқни ушлаб кам бўлмадим, худонинг кароматии билан ўн фарзандли бўлдим, қолаверса медаллар олдим, эл орасида мартабам бор. Худога минг қатла шукур. Оҳангаронда иккита эътиборли чўпон бўлса, биттаси мен, — деди Собиржон бироз жонланиб.

— Болаларингиз ҳам катта бўлаёзибди, яна битта отар қилсангиз ҳам бўларкан, — дейман унга зимдан қараб.

— Келаси куздан Фарҳодни алоҳида бош чўпонликка ўтказишни хўжаликдагилар билан гаплашиб қўйганман. Отамдан қолган битта иргай таёқ бор. Ўшани ҳадя қиламан унга, кейинроқ Тўлқинга ўз таёғимни бераман, — деди у...

Собиржон билан анча гурунглашиб, йўлга чиқдик. Жийдалининг пастида Собиржоннинг кенжаси Тўлқин қўйларни ўтлатмоқда, қўлида бобосининг иргай таёғи бор эди. Бу табаррук чўпон таёғи Тўлқинга куч ато қилгандай қўйларини қайтариб, ўр—қирни писанд қилмай чопарди.

М. ҚАЮМОВ.

Ўзбек қизлари қаҳрамонлиги

САҲИФАЛАРГА МУҲРЛАНГАН ЖАСОРАТ

БИР неча йилдан бери собиқ Иттифоқ Мудофаа вазирлигининг Подольск шаҳридаги Марказий архивида бўлиб, Улуғ Ватан урушида қатнашган ўзбекистонлик жангчиларга оид маълумотларни тўплайман. Ҳозиргача 9 мингдан кўп ҳамюртларимизнинг жасорати ва ҳалок бўлганларнинг дафн этилган жойларини аниқлашга муваффақ бўлдим. Уларнинг бир қисми вилоят, шаҳар ва район газеталарида босилди, китобча ва тўплам шаклида нашр этилди.

Марказий архивда сақланган уруш йилларида ўзбек тилида чоп этилган фронт газеталари ва ҳужжатларни кўздан кечираётиб, ўзбекистонлик жангчи қизлар ва фронт ортидаги меҳнаткашлар жасоратига оид мақола ва маълумотларни ёзиб олдим. Қуйида уларнинг бир нечтасини газетхонлар эътиборига ҳавола этаман.

«ЎТ ОЧГАН КИМ ЎЗИ?»

УРУШГАЧА Раҳима Алимова Бухоро вилоят мусиқали драма театрида ишлаган, санитарлик курсини битказиб, 16 ёшида фронтга жўнаган. Ғалабадан сўнг яна ўз шаҳрига қайтиб келган.

Полк командири подполковник Савин 1-Украина фронтининг «Ватан шарафи учун» газетасида «Ўзбек қизининг ботирлиги» сарлавҳали мақоласида шундай ҳикоя қилган:

«— Мен қўмондонлик қилаётган полкда ўз номларини шараф билан оқлаётган ўзбек йигитлари орасида бир неча қизлар ҳам бор Украина учун олиб борилаётган жангларда Раҳима Алимова деган комсомол қиз айниқса қаҳрамонлик кўрсатмоқда. Ўқчи ротанинг санитария инструктори бўлиб хизмат қилаётган бу жасур ўзбек қизи на ҳаводан қилинган ҳужумдан, на душман томонидан учган автомат ўқидан, на минадан қўрқади. Унга ҳеч нарса писанд эмас.

1943 йилнинг 18 июлидан 23 июлгача Шимолий Донецк дарёси қирғоқларида Донбасс учун ўн кунлаб жанг бўлди. Ана шу вақтда Раҳима Алимова пулемёт-миномёт ўқлари остида 97 ярадор жангчи ва зобитга шошилинч тиббий ёрдам кўрсатди ва уларнинг кўпини жанг майдонларидан хавфсиз ерга олиб чиқди. Ҳаёт қолган бу жангчи ва офицерлар Раҳима Алимовага ҳали-ҳали ўз миннатдорчиликларини билдирадилар.

Бу жангларда кўрсатган қаҳрамонлиги учун Раҳима Алимова «Жасурлиги учун» медали билан мукофотланди...

Ўртоқ Раҳима Алимова жанг майдонларида фақат тиббиёт ходими сифатидагина эмас, балки оддий жангчи сифатида ҳам ном чиқарди. У бир гуруҳ разведкачилар билан душманнинг орқа томонига ўтди. Разведкачиларни фашистлар пайқаб, жанг бошлаб юбордилар. Жангда жасур қиз ўз автоматидан отиб, ўнга яқин фашистни ер тишлатди. Бу жангдан кейин ўртоқ Алимова Қизил Байроқ ордени билан мукофотланишга тақдим этилди.

Раҳима Алимованинг қалби улуғ она-Ватанга оташин меҳр-муҳаббат билан, душманга қарши чексиз ғазаб ва нафрат ҳисси билан тўлган. У жонажон Ўзбекистон учун, ёр ва биродарларимиз учун жанг қилмоқда....»

Сарғайиб кетган газета саҳифаларини яна варақлайман. Манфур душманга қарши олиб борилган ҳаёт-мамот жангларида ўзбек йигитларининг кўрсатган мардлиги ва жасоратига оид лавҳаларни тўлқинланиб ўқир эканман, ўшанда пулемёт, автоматларнинг тариллаган товуши, миналарнинг чийиллаган овози ва осмондан тушган бомбаларнинг даҳшатидан яна ерукўк ларзага келгандай бўладн назаримда. Уруш иштирокчиси сифатида менга ўша қирғинбарот жанглар яхши таниш.

Излайман. Ва ниҳоят рўзноманинг 1944 йил 28 май 41-сонида жанговар жангчи Р. Алимова ҳақида босилган мақолани ўқиб, кўнглим яна кўтарилади.

«Немислар қарши ҳужумга ўтдилар. Жангчиларимиз ерга писиб олдилар... деб бошлаган мақола муаллифи катта лейтенант Я. Шеваза. — Бироқ, немисларнинг рўпарасига ўтиб олган кимдир автоматдан қарсиллатиб ўт очиб қолди. Ажабо бу ким? Нима учун у жангчиларимиздан анча нарига кетиб қолди? Буни ҳозирча ҳеч ким билмас эди. Лекин ҳар ҳолда немисларнинг қарши ҳужуми даф бўлди.

Бирдан янгроқ овоз эшитилди:

— Олға, ўртоқлар!!!

Жангчилар илгари бордилар. Улар номаълум қаҳрамон автоматчи кимлигини билишга қизиқдилар. Лекин у жангчиларнинг ўзига етиб олишларини кутиб турмай, яна шиддат билан олға босди, йўл-йўлакай автоматдан ўқ узиб, қочиб бораётган фрицларни ер тишлатаверди. Жангчилар жадал илгари босдилар ва бир чуқурликка бориб етгач, ётиб мўлжал билан ўқ узаётган ёш автоматчини кўрдилар. Унинг ёнига борган бўлинма командири ўрнидан туришни буюрди.

Рўпарасида капитанни кўрган жангчи шаҳло кўз, хуш табассум ёш қиз ўрнидан ирғиб турди. Бу қиз, ҳалиги номаълум қаҳрамон, Раҳимахон Алимова эди.

Ўзбек қизи муносиб мукофот — Қизил Байроқ ордени билан тақдирланди».

«БОШИНГГА ДЎППИ ТУТАЙ»

3-БЕЛОРУССИЯ фронти «Қизил аскар ҳақиқати» газетасининг 1945 йил 20 февраль сонини кўздан кечираётганимда катта лейтенант Н. Жабборов қаламига мансуб «Тошкентлик қиз» сарлавҳали мақолага кўзим тушди. Унда жумладан қуйидагилар ёзилганди:

«... Шиддатли жанглардан кейин қисм почтальони берган хат, қизил аскар Тўхта Ҳамидовни бироз ўйлантириб қўйди. У хатни дона-дона қилиб ичида ўқий бошлади. Қизиқ, хатни ўқиган сари унинг қизариб, манглайларида тер ҳам пайдо бўла бошлади. Аҳёнаҳёнда хўрсиниш аралаш кулиб ҳам қўярди. Хатни ўқиб тугатиши билан ёнидаги ўртоқларига қаради:

— Бу хат жонажон юртимдаги бир қиздан. У билан биргаликда колхоз даласида меҳнат қилардик. Турмуш қуриш ниятимиз бор эди. Лекин уруш ишнинг белига тепди, аммо хат орқали боғланиб турардик. Сўнгги маротаба хатни Каунас шаҳри учун олиб борилган жанг вақтида олган эдим. Шундан бери нима сабабдандир хат келмай қолди. Бугунги хатни Шарқий Пруссияда олдим.

Хатни ўқиб анча кўнглим кўтарилди. У, колхоз ишлари тўғрисида тўлиқ ёзибди. Биз, душманни тезроқ тормор қилиш учун тинмай меҳнат қилмоқдамиз ва сизларни тезроқ ғалаба билан қайтишларингизни кутмоқдамиз, деб қуйидаги парчани илова қилибди:

Севгилим бўлгин омон,
Ҳам жангларда
қаҳрамон.
Бошингга дўппи тутай,
Енгиб келганинг замон.

Бир четкада ёнбошлаб дам олаётган бўлимнинг санитари ефрейтор Бозор Назаров сўз бошлади:

— Хотин-қизларимиз фақат мамлакат ичкарисида эмас, балки фронтда ҳам ўзларини кўрсатмоқдалар. Ҳужум қилаётган қисмларимиз қаторида ҳам кўпгина хотин-қизларимизни кўриш мумкин. Уларнинг кўпи уруш бошидан бери немис-фашист босқинчиларига қарши жанг қилмоқдалар.

Мен бизга ёрдам бераётган майор Шагалиев артиллерия қисмининг санитария қисмида бир тошкентлик қизни кўрдим. У медицина хизмати катта лейтенанти бўлиб, қисмда врач вазифасида ишлар экан. У билан суҳбатлашдим.

Ноила Миняева Тошкентдан бўлиб, онаси «Қизил тонг» тикув фабрикасида ишлар экан. Укаси фронтда, акаси эса Ватан уруши ногирони, уйга қайтиб борган.

Ноила 1941 йилда Тошкент медицина институтини битириб, Бектемир (Ўртачирчиқ районида) амбулатория мудири бўлиб ишлаган.

Бу тошкентлик қиз 1942 йил бошларидан армия сафида, Смоленск шаҳри немис-фашист босқинчиларидан озод қилинган, лекин шаҳардаги ёнғин ҳали ўчмаган кунларида ҳаракатдаги армияга келган. Шундан бери фронтда.

Ноила Орша, Минск, Борисов, Лида шаҳарларини озод қилишда, Березина ва Неман дарёларидан ўтишда ҳам, Шарқий Пруссия жангларида ҳам жасорат кўрсатди. У жанг майдонида ярадор бўлган кўп жангчи ва зобитларга биринчи тиббий ёрдам берди ва ҳаётларини сақлаб қолди. Унинг кўксини «Қизил Юлдуз» ордени безаб турибди...».

ЖАСУР ҲАМШИРА

КИЧИК сержант Умар Алимуҳсимов ҳикоя қилади (1945 йил 3 март):

«Зокия Ҳолиқова 3-Белоруссия фронтининг Н-қисм сафида немис-фашистларга қарши олиб борилган жангларда ярадор бўлган жангчиларни уруш майдонидан олиб чиқиб, уларга биринчи ёрдам қилиш ишида энг эпчил ва жасур ҳамшираларидан бири бўлиб етишди.

Шонли қўшинларимиз Шарқий Пруссияга кирган кунлардан бошлаб ўқчи батальонда ҳамширалик вазифасини бажариш ишига киришди. У ёмғирдек ёғиб турган ўқлар остида 18 нафар ярадор жангчини жанг майдонидан олиб чиқди. Бу жасорати учун қўмондонлик уни «Жасурлиги учун» медали билан мукофотлади. Қаҳрамонона ҳаракат қилган Зокия жангчиларимизнинг энг меҳрибон ва севимли синглиси, ўз ватанининг фидокор қизи эканлигини кўрсатди.

Лабиоц шаҳрини олишда бўлган жангда немислар бир неча марта қарши ҳужумга ўтди. Душманнинг ҳужумини қайтариш вақтида бўлинма командири, сўнгра рота командири оғир ярадор бўлдилар. Жанг шиддатли тус олган эди. Шундай оғир пайтда ҳам Зокия ер бағрида судралиб, жанг майдонидан уларни хавфсиз жойга олиб чиқди. Ана шу жангда кўрсатган қаҳрамонлиги учун Зокия Холиқова 3-даражали «Шуҳрат ордени» билан тақдирланди».

Акром АЪЗАМОВ,
уруш фахрийси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Сиз нима дейсиз?

«БОЙ БЎЛИШНИ ИСТАЙМАН»

Яқинда бир танишим ёрилиб қолди:

— Болаларни емай-едириб, ичмай-ичириб катта қилиш бир нави экан-у, уларни касбли қилиб ўз аравасини тортар даражасига етказиш эса турган-битгани ғалва.

— Нима бўлди, тинчликми?— дея сўрадим ундан.

— Шукур, тинчлик. Гап шундаки, ўтган йили ўрта мактабни тугатган ўғлимни икки маротаба ишга жойлаштирдим. Лекин ишда қўними бўлмай қолди. Дастлаб заводга ишга кирди. 10 кун ишламаёқ:

— Қора ишда ишламайман, пули тузукроқ иш топинг,— деб туриб олди.

Ошна-оғайниларим билан маслаҳатлашиб, ошхонага олиб кириб қўйдим. Иши оғир экан, деб у ерда ҳам ишлай олмади. Энди нима қилишга ҳайронман. Икки гапининг бирида:

— Дада, ҳозир нима қилиб бўлса ҳам пул топиш керак,— дейди. Икки-учта тенгдошлари билан биргалашиб кўчада сақич, чет элда ишлаб чиқарилган турли ичимлик ва ширинликлар сотишмоқчи эмиш. Бир кўнглим «Борақол ўғлим, тенгдошларингдан қолма. Ўшалар нима бўлса, сен ҳам шу-да» дегим келади. Лекин охирини ўйлаб қоламан. Мабодо, бир-икки йил савдогарчилик қилиб, енгил ишга ўрганиб қолса, кейинчалик меҳнатга бўйин бермай қолишидан қўрқаман.

Танишимнинг бу гаплари мени ҳам анчадан буён ўйлантириб келарди. Чунки унинг гапларида жон бор эди. Дарҳақиқат, кейинги пайтларда кўпгина ёшлар нуқул «Така бўлсин — сут берсин» қабилида «мойлироқ» жойларга танда қўйиб қолишди. Баъзида мана шундай енгил-елпи пул топиш йўлига ўтиб олган ёшларни кўриб, уларнинг ота-оналари қандай қилиб бунга йўл қўйишди экан, деб ўйлаб қоласан, киши.

Яқинда шундай йигитлардан бири билан учрашиб суҳбатлашдим.

— Тирикчиликнинг айби йўқ, ака. Нима, мен ўғирлик қиляпманми? Агар бу ишни қилмасам, биласизми, ўғирлик қилишимга тўғри келади.

— Ахир бундан бошқа тирикчиликни ўтказишнинг йўли ҳам бор-ку. Масалан, пешона терлаб, қўлни қавартириб пул топиш. Шундай пул топилса, ширинроқ бўлармиди,— дея савол бердим унга.

— Э, қўйсангиз-чи,— энсаси қотганини яширмай қўл силтади суҳбатдошим. — Мана, менинг ён қўшним 40 йилдан зиёд заводда қора мойга ботиб ишлаган. Ҳозир нафақахўр. Ҳеч қачон бири икки бўлмаган. Мен эса бундай яшашни хоҳламайман.

— Нимани орзу қиласиз?

— Яхши уй-жой, мебеллар, машинам бўлса. Нима мени бошқалардан кам жойим борми? Очиғини айтсам, бой бўлишни хоҳлайман.

Йигит шундай дея яқинлашиб келаётган харидор томон юрди.

Сотувчи йигит билан қилган савол-жавоб анчагача хаёлимдан кетмади. Тўғри, ахир ким бундай бадастир яшашни истамайди, дейсиз. Ўзига қолса, ҳамма ҳам тўкис яшасам, дейди. Лекин гап қандай қилиб бундай фаровонликка эришишда. Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, охирги пайтларда негадир ёшлар ва умуман кўпчиликда бирор корхонада ишласак, биримиз икки бўлмайди деган фикр мавжуд. Тўғри, ҳозирги қийинчилик пайтларида кўпчилик хўжалик ҳисобидаги ва бошқа корхоналар иқтисодий жиҳатдан қийин аҳволга тушиб қолишган. Ачинарли жойи шундаки, кўпгина малакали мутахассислар завод ва фабрикалардан кетиб, ўзларини савдо-сотиқ ишига урмоқдалар. Натижада қанчадан-қанча уларни ўқитиш учун кетган давлат маблағи беҳуда исроф бўлмоқда. Шу ёшлар бир-икки йил давомида ўтиб кетадиган иқтисодий қийинчиликка дош бериб, ўз корхоналарида ишлаб турсалар, фойдадан холи бўлмасди.

Шу ўринда яна бир мулоҳазали фикр бор. Енгил йўл билан пул топаётган айрим ёшларнинг аҳлоқи ҳам маълум даражада бузилиб кетмоқда. Яқинда ўрта ёшдаги бир аёл билан суҳбатлашиб қолдим. Унинг кўзларида ёш қалқиб турарди.

— Дастлаб ўғлимнинг савдо иши билан шуғулланаётганини ўзидан эшитдим. Кейинчалик эса унинг чўнтагидан катта-катта пуллар чиқа бошлади. Бошида ишлаб топаётгандирда, деб ўйладим. Маълум вақт ўтгач, у ичиб келадиган, ҳатто баъзи пайтларда уйга келмайдиган одат чиқарди. Ўтказиб обдон тушунтирдим. У гапимни тушунгандек бўлди. Лекин ичкиликни ташламади. Кейин суриштирсам, у пулдор ўртоқларининг даврасига тушиб қолган экан. Мана, бир йилдан ошди. Маст ҳолатда муштлашиб, қамалиб қолди.

Ҳа, ҳозирги давримиз мураккаб ҳамда турли хил тасодифларга тўла. Биз бу ҳақда бирон нарса демаймиз. Лекин ушбу мақолани ўқиганлар орасида кўпни кўрган отахон, онахонларимиз, педагоглар ва тарбия борасида «девор бўлмаса кўчани кўрадиган» кишилар бор. Қани бу борада улар қандай фикр билдиришар экан?

Н. РАФИҚОВ.

Таҳририятга хат

«Яшасин чайқовчилар»

Ҳа, энди бир камимиз барча бозорлар тепасига ана шундай сўзларни ёзиб қўйишдан иборат бўлиб қолди. Чунки, омон бўлгур чайқовчилар давлат дўконларида аллақачон йўқ бўлиб кетган нарсаларни катта холаларининг уйида ўтиргандек ёйиб қўйиб, сотишяпти. Ҳатто болалар сўрғичлари ҳам чайқовга чиқиб кетибди.

Тижоратчи, кооператорларнинг аксарияти ўзлари бирор нарсани қойиллатиб ишлаб чиқаришмайди, тайёрини сотишяпти. Спиртли ичимликлар билан савдо қилиш бунга мисол бўла олади. Нархи осмонда бу арақвиноларни ичиб, касал бўласизми ёки заҳарланасизми — ҳеч кимнинг иши йўқ. Бу арақлар қаёқдан келяпти, уларни ким текшириб сотувга рухсат беряптибиров билмайди.

Лўли тиланчилар бодроқдек кўпайганини айтмайсизми! Ҳаммаси тоғни урса талқон қилади. Тунов куни жума номозига бораётган Қодирхон отанинг 180 сўмини Ангрен такси паркига қарашли 6-автобусда кимдир ўмариб кетибди.

Хуллас, чоршанба, шанба ва якшанба кунлари Ангрен шаҳар бозорига келсангиз бу хил иллатларнинг намуналарини кўрасиз.

У. ЖУРАЕВ,
жамоатчи мухбир.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● УТГАН душанба куни Ироқ пойтахти Бағдод атрофидаги ҳудудлар яна бомбардимонга учради. Янги ҳуружда АҚШ, Буюк Британия ва Франция ҳарбий тайёралари иштирок этди. Шундай қилиб, мана бир ҳафта бўлдики, Америка Қўшма Штатлари ўз иттифоқчилари билан келишган ҳолда Ироқни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қарорларини бажармаяпти, деган баҳона билан «жазолай» бошлади. Ҳарбий самолётлар бомбалар ташламоқда, ўз навбатида узоққа учадиган ракеталар ҳаракатга келтирилмоқда.

Яқинда бўлиб ўтган Президент сайловларида ғалаба қилган Билл Клинтоннинг ўз курсисини эгаллашига, Жорж Бушнинг эса бу курсини бўшатишига саноқли кунлар қолганида АҚШда янги Президентнинг лавозимга ўтиришини нишонлаш тантаналари бўлиб ўтмоқда. Айни пайтларда эса Бағдод узра зенит ракеталарининг олов пуркашлари кузатилаётир. Дастлабки куни Америка ҳарбий денгиз кучларига қарашли тўрт кемадан 40 та қанотли ракета Ироқ томон учирилди.

АҚШ ва унинг иттифоқчилари томонидан Ироққа нисбатан қилинган ҳарбий ҳуруж араб оламида катта нафрат уйғотди. Жумладан, Араб давлатлари уюшмаси Бош котиби И. Абдил Магид бу ҳуружни «босқинчилик ҳужуми» деб атади. Араб маҳаллий ахборот воситалари кўпчилигининг таъкидлашича, эндиликда ғарбий иттифоқчилар ўз хоҳишларича, БМТ доирасидан ташқари, ҳаракат қилмоқдалар.

● ШУ КУНЛАРДА Польша Президенти Л. Валенсанинг ороми ҳар соат сайин бузилмоқда. Гап шундаки, Президент ва унинг атрофидаги кишилар фаолияти сўлдан ҳам, ўнгдан ҳам кескин танқид қилинмоқда. Сўллар асосан самарасиз иқтисодий сиёсатни танқид қилаётган бўлсалар, ўнг томондагилар эса нишонга Президентни ва унинг аъёнларини олмоқдалар.

Президентга қарши ҳужум, асосан Л. Валенсанинг собиқ қароргоҳи — «Солидарность» майдонидан уюштирилмоқда. Кечагина оддий электрчи бўлиб юрган Л. Валенсанинг тез кунда Президент бўлиб кетганлиги унинг собиқ маслакдошларига тинчлик бермаётир. Уларнинг ичини ит тирнамоқда. Етиб қолгунча, отиб қол, қабилида иш тутаётган «солидар»чилар тобора қиличларини ўткирроқ қайрамоқдалар.

● «СВОБОДА» радиосининг яқинда берган хабарига қараганда, Америка Қўшма Штатлари махсус хизмат маҳкамалари ходимлари СССРнинг нураш ҳолатини ҳамда Горбачевга қарши 1989 йил сентябрида исён бўлиши мумкинлигини анча аввал таҳлил қилган эканлар. АҚШда чиқадиган газеталарнинг бири ЦРУ директори Гейтснинг гапларини келтириб, Совет Иттифоқининг тарқатиб юборилишига солинаётган хавфлар ва бундай вазиятга нисбатан Совет Қуролли Кучларининг муносабати ўша пайтдаёқ маълум бўлган. 1991 йил июнида Горбачевга яқин келажакда исён кўтарилиши мумкинлиги ҳақида хабар берилган, лекин, СССР Президенти бундай хабарга эътибор қилмаган.

● ШУ ЙИЛНИНГ июль ойида Болтиқ денгизи тепасидаги бўшлиқда Америка Қўшма Штатлари ва Польша Республикаси ҳарбий ҳаво кучлари қисмларининг биринчи қўшма машқи ўтказилиши мумкинлиги айтилмоқда. Қўшма машқлар икки ҳафта давом этиб, асосан биргаликда бўладиган ҳатти-ҳаракатлар мажмуаси синовдан ўтказилади. Бу хабарни чоп этган «Жиче Варшави» рўзномаси Польша-Америка қўшма машқида «шартли душман» ким бўлишлиги ҳамон номаълум қолаётганлигини ҳам хабар қилди.

● СИЦИЛИЯ пойтахти Палермода Италия мафиячилари бошлиқларидан бири Сальваторе Ренно ҳибсга олинди. Лақаби «Ваҳший» бўлган С. Ренно жиноятчилар оламида жуда катта нуфузга эга бўлиб, ўн бошлиқнинг бири ҳисобланади. Италия полиция маҳкамасининг гапларига қараганда, С. Ренно бир йилда чорак миллиард доллар «топар» экан.

● БИР НЕЧА ой жимликдан сўнг Заир пойтахти Киншасада яна оммавий ғалаёнлар ва тартибсизликлар бошланди. Президент Мобуту Сесе Секонинг истеъфога чиқишини талаб қилаётган жуда кўплаб митинглар ва намойишлар бўлиб ўтмоқда.

АМЕРИКАЛИКЛАР НИГОҲИ БИЛАН

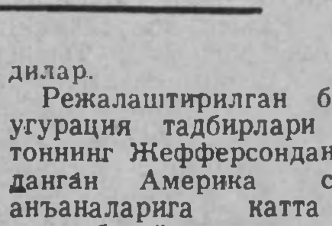

ОҚ УЙНИНГ ЯНГИ СОҲИБИ

Билл Клинтоннинг Оқ уйдаги фаолияти, иш услуби қандай бўлади? Буни тасаввур қилиш учун АҚШ Президентининг қасамёд қабул қилиш маросими ва 17—21 январь кунларидаги инаугурация (Президентлик тахтига ўтириш) тадбирларини кузатиш керак. Умуман, инаугурация маросими ва Президентнинг қасамёд қабул қилгандан кейинги нутқи бўлажак маъмуриятнинг фаолиятини белгилаб беради.

Кўпинча маъмуриятнинг келгуси тўрт йилдаги ўз вазифасини бажаришга қандай ёндошишини Президентнинг ўз нутқида тўхталиб ўтадиган муайян мавзулардан билса бўлади.

Клинтон Президент бўлгунча босиб ўтган узоқ йўлнинг сўнгги босқичини Виржиния штатидаги Монтичелло шаҳридан мамлакат пойтахтига автобусда сафар қилиб келиши диққатга сазовордир. Бу шаҳарда мамлакатнинг учинчи Президенти — «Мустақиллик декларацияси»нинг муаллифи Томас Жефферсон яшаган. Жефферсонни кўпинча Демократик партия асосчиси деб атайдилар.

Режалаштирилган бу инаугурация тадбирлари Клинтоннинг Жефферсондан бошланган Америка сиёсий анъаналарига катта аҳамият бераётганлигини кўрсатади. Автобус ўша вақтида вице-президент бўлган Жефферсон 1800 йили Вашингтонга борган йўл бўйлаб юради. Бироқ 1801 йили Жефферсон Президент сифатида ўзининг биринчи инаугурациясига Монтичеллодан бормаган эди. Чунки у пайтда у Вашингтонда яшаётган эди. 1801 йили инаугурация вақтида Жефферсон пансиондан Капитолийга маросимга қатнашиш учун пиёда борган эди. Маросим тугагач, у пансионга пиёда келиб тушлик қилган эди.

Пансионга доимий келиб турувчилар ундан столнинг тўридаги жойни эгалламайсизми, ахир сиз энди Қўшма Штатлар Президентисиз-ку, деб сўрашганда, Жефферсон «Йўқ, мен одатдаги ўрнимда ўтираверaман» дея мулойимлик билан жавоб қайтарган. Жефферсон бу билан ўз маъмурияти халққа яқинроқ бўлмоқчи эканлигини билдирмоқчи бўлган.

Клинтоннинг автобусдаги сафари Линкольн ҳайкали олдида тугайди, бу ерда «Бирлашишга даъват» деб аталадиган маросим бўлади. Бу маросим ҳам тарихийдир.

Қўшма Штатларнинг ўн олтинчи Президенти Авраам Линкольн Республикачилар партиясидан биринчи бўлиб давлат бошлиғи этиб сайланганди. Шунинг учун Линкольн ҳайкали олдидаги маросим Америка сиёсий анъанасининг иккала асосий оқимини бирлаштиради. Линкольн ҳам Фуқаролар урушидан кейин миллатнинг жароҳатларини боғлаб, миллий бирлашишга улкан ҳисса қўшган эди.

Линкольн ҳайкали олдидаги тадбирлардан сўнг Клинтон ва вице-президент Гор оилалари билан «Умид қўнғироғи» деб аталувчи маросимда қатнашмоқ учун Хотира кўприги бўйлаб пиёда йўл оладилар. Бу маросим чоғида қўнғироқ чалиб турилади. Бу қўнғироқ Озодлик қўнғироғининг айнан ўхшаш нусхасидир.

Президент ва вице-президентнинг Хотира кўприги бўйлаб юриб боришининг катта рамзий маъноси бор. Пойтахтни Фуқаролар уруши вақтида жанубликлар таянчи бўлган Вержиния штатидан ажратиб турувчи Потомак дарёси устидаги кўприк Фуқаролар урушида ҳалок бўлганларга хотира сифатида қурилган бўлиб, Шимол билан Жанубни келиштириш рамзидир. Кўприкдан Линкольн ёдгорлиги ҳам, Конфедерация армиясининг машҳур саркардаси Роберт Ли яшаган уй ҳам кўринади. Линкольн ва Ли фуқаролар уруши вақтида қарама-қарши турган томоннинг икки буюк вакили бўлганлар.

Инаугурация анъаналарига 1789 йили биринчи Президент Жорж Вашингтон асос солган эди. Президентнинг инаугурация вақтидаги нутқи янги маъмуриятнинг сиёсий вазифалари тўғрисида тасаввур беради. Собиқ президентлар 1913 йили Вудро Вильсон, 1933 йили Франклин Рузвельт, 1949 йили Гарри Трумэн, 1961 йили Жон Кеннеди ва 1981 йили Рональд Рейганнинг инаугурация вақтидаги нутқлари бунга яққол мисол бўла олади. Бу нутқларда улар амал қилмоқчи бўлган дастурларини ва Оқ уйга қандай ғоя-фикрлар билан келганликларини баён қилганлар.

(АҚШ элчихонаси тайёрлаган материаллар асосида).

ҲАМ ДАВОЛАЙДИ, ҲАМ ЎРГАТАДИ

ПОИТАХТИМИЗДА фаолият кўрсатаётган «Нажот» хайрия-савоб фирмаси даволаш маркази шифокорлари тўғрисида кейинги пайтларда оммавий ахборот воситалари кўп ёзадиган ва эшиттиришлар уюштирадиган бўлиб қолди. Чунки, бу муолажа масканига мурожаат қилган ҳасталар ўз дардларига тезда даво топмоқдалар, оддий бўлмаган даволаш усулларининг кучига таҳсин айтмоқдалар. Даволаш маркази шифокорлари жойларда тез-тез бўлиб, муолажа—ўқув-ўргатув машғулот-сеанслари ўтказишни одат тусига киритмоқдалар. Кўнглингиз хира тортиб, юрагингиз сиқилиб турса, қўлингиз ишга бормаётганлигини, оилавий ва кундалик турмушдаги турли ташвиш можароларидан толиққанингизни, оқибатда, саломатлигингиз ёмонлашаётганини пайқаган бўлсангиз, ҳафа бўлманг. «Нажот» савоб фирмаси даволаш марказининг бош шифокори, психотерапевт, энгибнотерапевт, ноёб қобилият эгаси, масофадан туриб руҳий таъсир кўрсатиш қобилиятига эга бўлган таниқли табиб Малика Азимованинг даволаш — ўқув — ўргатув машғулотларига ташриф буюрсангиз, ўзингизни қийнаётган барча муаммоларга жавоб топасиз.

Навбатдаги даволаш—ўқув—ўргатув машғулот сеанслари шу йил 26 январь куни соат 17.00 да Олой бозори ёнида жойлашган Маиший хизмат кўрсатиш вазирлиги биносида ўтказилади. Сиз машғулотга қатнашсангиз ўн кун мобайнида Шарқ табобатининг сирли даволаш усулларидан, ҳатто, сиз ҳали билмаган табиатнинг сеҳрли кучларидан воқиф бўласиз, улардан фойдаланишни ўрганасиз. Ўз танангизнинг ички қувватларини ҳаракатга келтириш, кучайтириш сирларини билиб оласиз, соғломлаштириш, ёшартириш имкониятларини шахсан ўзингиз ишга соласиз. Машғулотларга 20 ёшдан 60 ёшгача бўлган, тузалишни астойдил ният қилган кишилар қабул қилинмоқда.

У. РАҲИМОВ.

ТОШКЕНТ ҚАРДОШЛАРНИ КУТМОҚДА

25 январь куни Тошкент шаҳрида қардош Қорақалпоғистон Республикасининг маданият кунлари бошланади. Шу куни қорақалпоқ дўстларимиз Тошкентга ташриф буюрадилар. Маданият кунлари Алишер Навоий номидаги Давлат Катта академик театри фойесида қорақалпоқ болалари чизган ранг-баранг суратлар намойиши билан бошланади.

Маданият кунлари давомида шаҳримиз аҳли ва меҳмонларини қизиқарли учрашувлар, концертлар, театр томошалари кутади. Жумладан, Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик театри ҳамда Алишер Навоий номидаги Давлат академик катта театри биноларида Бердақ номидаги Қорақалпоғистон мусиқали драма театри ижодий жамоаси ўзининг тайёрлаб келган тўрт спектаклини,— «Ажинёз», «Ғариб ошиқ», «Шаҳриёр», «Оти ўчсин» томошаларини театр ишқибозлари эътиборларига ҳавола этадилар.

Қорақалпоғистон ёш томошабинлар театри ижодий жамоаси ҳам ушбу анжуманга муносиб совға тайёрлаб келган. Рус ёш томошабинлар театри биносида намойиш этиладиган спектаклларни кичкинтойлар мириқиб томоша қилишлари мумкин.

Азалдан Қорақалпоқ куй ва қўшиқлари, ўзига хос жозибали рақслари кўпчилик санъат ишқибозларини мафтун этиб келган. Бу сафар ҳам улар севимли санъаткорлари билан учрашадилар. Мукаррама Турғунбоева номидаги «Баҳор» концерт зали биносида Қорақалпоғистон Давлат филармонияси ҳамда «Айқулаш» ашула ва рақс дастаси дилрабо куй ва қўшиқларни мухлислар эътиборига ҳавола этадилар. Мазкур концерт 26 январь оқшомида бўлиб ўтади. Шу куни Ўзбекистон рассомлар уюшмаси кўргазма залида Қорақалпоғистонлик мўйқалам соҳибларининг кўргазмаси ўз ишини бошлайди.

Тасвирий санъат ишқибозлари мазкур кўргазма орқали Қорақалпоқ диёрининг такрорланмас табиати, орол-бўйининг меҳнаткаш кишилари, Аму сингари бағрикенг қорақалпоқ халқи тасвирланган ранг-баранг суратлар билан танишадилар. Шунингдек, қорақалпоқ санъати ва адабиёти намоёндалари Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, театр арбоблари уюшмаси, бастакор-композиторлар уюшмасида ҳам бир пиёла чой устида суҳбатлар ўтказадилар. Бундан ташқари Оролбўйи адабиётчи ва санъаткорлари Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институтида, Тошкент тўқимачилар маданият саройида ҳамда шаҳримиздаги бир қанча маданият масканларида қизиқарли учрашувлар уюштирадилар. Хуллас, Ўзбекистонда бўладиган қардош халқ маданияти кунлари ҳақиқий санъат ва адабиёт байрамига айланади. Тиллари, диллари ҳамоҳанг бўлган икки қардош халқ азалдан давом этиб келаётган дўстлик алоқаларини шу тарифа янада мустаҳкамлайдилар.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ,
Маданият ишлари вазирлигининг ахборот маркази ходими.

ДАВЛАТ ТИЛИ ҲАҚИДАГИ ҚОНУН ҚАНДАЙ БАЖАРИЛМОҚДА?

ҚИЛИНАЖАК ИШЛАР КЎП

ОСИЁДАГИ энг қадимги халқлардан бири ҳисобланган ўзбеклар кўп асрлик тарихий ҳаёти давомида ўз адабиётини, бой маданиятини вужудга келтирди. Асрлар давомида она тилини ардоқлади ва тараққий эттириб келди. Бироқ инқилобдан кейинги йилларда бошқа тиллар қатори ўзбек тилига ҳам эътибор сусая борди. Аввало араб алифбосидаги ёзувларимиз лотинчалаштирилди. Сўнгра кириллица имлосида русчалаштириб, ҳаттоки ўзбекча дарсликлар, дастурлардан машҳур адибларимизнинг табаррук номлари ва халқини ҳурфикрлиликка чорлайдиган асарлари тушириб қолдирилди.

Ўз даврларининг буюк қаҳрамонлари саналмиш Амир Темур, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Машраб, Аҳмад Яссавий каби саркарда ва алломаларимизга қарши маломат тошларини отишга ўргатдилар. Бу ҳам етмаганидек инқилобдан сўнг халқ орасидан етишиб чиққан миллатпарварлар — Чўлпон, Фитрат, Абдулла Қодирий, Усмон Носир, Элбек, Боту, Беҳбудий, Мунаввар Қори ва бошқа юзлаб зиёлилар қаттиқ таъқиб остига олиндилар, қурбон қилиндилар.

Минг шукрлар бўлсинким, уларнинг тетик руҳлари доимо халқимиз билан бирга бўлди. Ҳар қадамда уларни қўллаб-қувватлаб юрди. Баайни мустақиллигимизнинг қўлга киритилиши боис ўзбек тилининг топталган мавқеи ва қадр-қимматини тиклаш сари дадил қадам ташланди. Тўғри, давлат тили тўғрисидаги Қонун мустақилликдан олдинроқ қабул қилиниб бу борада талайгина ишлар амалга оширилди.

Ҳозирги пайтда бу қонуннинг бажарилиши қандай бормоқда? Шу кун нуқтаи назаридан олиб қаралганда, баъзи жойларда у кўнгилдагидек бўлса, айрим корхона ва муассасаларда бу борада сусткашликларга йўл қўйилаётганлигини кўриб, ранжийсан ҳам.

Тошкент районидаги баъзи бинолар пештоқидаги ёзувларни ўқиб ғашингиз келади. «Ремонт радиотелевизионной аппаратуры», «Служба трудоустройства», «Ремонт шин», «Парикмахерская», «Ремонт электробритв», «Балансировка», «Наварка», «Вулканизация». Энди ўйлаб қоласан. Юқорида санаб ўтилган муассасаларнинг раҳбарлари қаёққа қарашяпти? Наҳотки уларни назорат қиладиган ташкилот бўлмаса?

Жумҳурият атамалар қўмитаси ўзбекча муқобил сўзларни тасдиқламоқда. Халқ хўжалигидаги турли соҳаларга оид сўзлар юзага келмоқда. Бизнингча, юқоридаги муассасалар раҳбарлари ҳам ана шунга жиддий эътиборни қаратсалар, фойдадан ҳоли бўлмасди.

Хуллас, Давлат тили ҳақидаги Қонуннинг бажарилиши борасида амалга оширилган тадбирлардан кўра, қилинажак ишлари кўпдир. Бунинг учун ҳар биримиз жон куйдиришимиз керак.

Р. ТИЛЛАЕВ,
олий тоифали ўқитувчи.
Тошкент райони.

ШОИРГА ЁДГОРЛИК СОВҒАСИ ТОПШИРИЛДИ

КУНИ кеча «Заман — Ўзбекистон» газетаси Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориф миллий мадҳия (гимн) танловида ғолиб чиққанини тақдирлаб, унга ҳурмат белгиси сифатида ёдгорлик совғасини топширди. Бирниж (бронза)дан ишланган бу ёдгорликка туркчалаб «Ўзбекистон Истиқлол маршининг шоири Абдуллоҳ Орифга Ўзбекистон халқига ва мустақиллигига кўрсатган муносабатидан миннатдорлик рамзидир», сўзлари ўйиб ёзилган.

Тантанали маросим «Зарафшон» ресторанининг мармар залида бир пиёла чой устида бўлиб ўтди. Тантанани Тошкент Давлат дорилфунунининг мударриси туркиялик олим Эртўғрул Ёмон бошқарди.

Ёдгорлик совғасини Туркиянинг Ўзбекистондаги бош элчиси Вулқон Чўтур топширди. «Заман» газетасининг Ўзбекистондаги вакили Абдулвоҳид Қоя, ўзбек ёзувчилари Одил Ёқубов, Жамол Камол, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Саидаҳрор Ғуломов шоирни қутладилар. Маросимда ўзбек матбуоти вакиллари ҳам қатнашдилар.

Даврон АҲМАД.

СУРАТДА: ёдгорлик совғаси топширилмоқда.
Муаллиф сурати.

ТЎЙ ҚИЛИБ БЕРИШДИ

ҒАЗАЛКЕНТ шаҳар маданият саройи олдида янграган карнай, сурнай, доира-ю, дўмбира садолари бутун шаҳар аҳолисини Ҳусан Тоштемиров, Маҳамаджон Ерметов, Алишер Дадаматов, Андос ва Азимбек Тўғизбоев, Маҳмур ва Мансур Кенжабоев, Ғайрат Қосимов, Нурбек Алимовларнинг суннат тўйига чорлади. Район ҳокимлиги раҳбарлари, шаҳардаги муассасалар, ташкилотлар ва корхоналардан таклиф этилган меҳмонлар шу ерда ҳозир бўлдилар.

Ясатилган тойларни минган «тўй болалар» қариндош-уруғлари, маҳаллалар вакиллари ҳамроҳлигида Ғазалкент шаҳар ижроия қўмитаси биносидан кўчани тўлдириб базм учун жой ҳозирланган маданият саройи томон келдилар. Уларнинг олдига тушиб олган карнай-сурнайчиларнинг шўх куйлари, қиз-жувонларнинг дилрабо рақслари тантанага алоҳида бир кайфият бахш этди.

Маданият саройи эшиги олдида уларни «Гулёр» халқ фольклор дастаси аъзолари шўх лапарлари билан кутиб олдилар. Сўнгра катта базм, ўйин-кулги бошланиб кетди. Меҳмону мезбонлар тўй дастурхони атрофидан жой олишди. Тўй дастурхони шундай безатилганки, кўриб кишининг кўзи қувонади.

Шаҳардаги ночор оилалар, отаси ёки онаси йўқ етим болаларнинг суннат тўйларига бағишланган базм кечасида сўзга чиққан район ҳокими Қамбар Йўлдошев ташриф буюрган барчага миннатдорчилик билдириб, ўғлонларни самимий қутлади, уларга бахтли келажак, ёркин ҳаёт йўлини тилади. Шундан сўнг ҳиммати баланд ташкилот ва кишилар жамоалари ҳамда ўз номларидан баҳоли қудрат пул ва совғалар топширдилар.

Кам таъминланган оилаларга, отасиз ёки онасиз болаларга кўплашиб тўй қилиб бериш — бу мусулмончилик одатларидан бири ҳисобланади. Ҳозирда бу одатимиз қайта тикланиб, сўлим Бўстонлиқнинг барча қишлоқ ва қўрғонларида ўтказилмоқда.

Рўзимат ИСМОИЛОВ.

ЭЪЛОНЛАР

Газетхонлар диққатига!
«Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг
РЕКЛАМА-АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ
бизнинг газетамиз учун
РЕКЛАМА ВА ШАХСИЙ ЭЪЛОНЛАРНИ ЧОП ЭТИШ ЮЗАСИДАН
БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Сизнинг рекламангиз бизнинг газетамиз саҳифаларида бир ҳафта ичида, эълонлар эса агентликка келиб тушишига қараб босиб чиқарилади.

«ШАРҚ» концерни реклама-ахборот агентлигининг манзили: 700000, Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, 250-хона.

ТЕЛЕФОНЛАР: реклама — 33-81-42, 56-85-67, 32-57-27, 32-56-66.

МАЙСК ҒИШТ ЗАВОДИНИНГ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ХАРИД ҚИЛУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

1993 йилнинг 1 январидан бошлаб маҳсулот етказиб беришга шартномалар тузиш учун Ижарачига — «ЧИНОР» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига

МУРОЖААТ ҚИЛИНГ

Унинг манзилгоҳи: 700212, Тошкент шаҳри, Юнусобод мавзеси, Б. Эргашев кўчаси, 3-уй.

Телефонлар: 24-27-77; 24-92-76, 21-15-61.

1992 йил бўйича барча даъволар билан «Кирпичник» ишлаб чиқариш ширкатига мурожаат этилсин.

ИРИС ФИЛЬМ

ИШБИЛАРМОНЛИК ФАОЛИЯТИДАГИ КАМЧИЛИКЛАРНИНГ ЭНГ КАТТА НУҚСОНИ — БУ РЕКЛАМАНИНГ ЕТИШМАСЛИГИДИР
«ИРИСФИЛЬМ» ФИРМАСИ

Сизнинг таъбингизга мос тушадиган рекламанинг ҳар қандай турларини уюштиришни ўз зиммасига олади.

«Ирисфильм» фирмаси, шунингдек

Сизнинг ишбилармонлик борасидаги ҳамкорлигингизни янада кенгайтиришда кўмаклашади.

Янги шериклар топишингизга ёрдам беради.

Савдо-айирбошлаш ишларингизни жонлантиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Ишлаб-чиқариш-тижорат муносабатларини ижодий излашда хизмат қилади.

Янги ташаббуснинг муваффақиятини таъминлайди.

БУГУНГИ РЕКЛАМА — ЭРТАГА СИЗГА МУМАЙ ФОЙДА КЕЛТИРАДИ.

77-03-58, 77-67-70 рақамли телефонларга қўнғироқ қилинг. Мактубларингизни 700000, Тошкент, а/я 57/84, «Ирисфильм» фирмасига юборинг.

БИЗ СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДАМИЗ!

«ПРИМА—МЕТАЛЛ» ишлаб чиқариш тижорат фирмаси тугатилди. Барча даъволар бўйича бир ой муддат ичида Коржавин кўчаси, 8-уйга мурожаат қилишингиз мумкин.

ҲАР БИР инсон ёши улғайгач, ўз умр дафтарини бирма-бир варақлаб, мен шу ёшга етиб келгунимча кимларни шод этдиму, кимларнинг кўнглига тегдим, ранжитдим, деб кундалик дафтарчасидаги сатрларга кўз ташлар экан. Ҳаётда шундай олижаноб одамлар ҳам яшаб ўтишганки, улар бандаликни аллақачон бажо келтирган бўлсаларда, марҳумнинг халққа қилган яхшиликлари эл қалбида муҳрланиб қолган.

Дунёда ўзининг зукколиги, ҳалол меҳнати билан халқ меҳрини қозонаётган, одамларга меҳрибон, дилкаш, яхши-ёмон кунида доим бирга бўлган, одамийликни, шодлигу хушсуҳанликни севган инсонлар орамизда кўп, десак янглишмаган бўламиз.

Академикми ё фан номзоди, профессорми ё кўпга бош раҳбарми, улардан, албатта, ўрнак олмоғимиз керак. Орамизда оддий касб эгалари ҳам борки, уларни «оддий одам — олий одам», дегимиз келади, шубҳасиз.

Ана шундай инсонлардан бири, халқ севган санъаткор, республикада хизмат кўрсатган артист, қўшнайчи ва сурнайчи Ашурали Юсуповнинг порлоқ хотирасини ёдга олиш ҳам қарз, ҳам фарздир. Моҳир сурнайчи А. Юсупов чалган ва эл кўнглини узоқ йиллар шод этган «Сурнай навоси»ни ким мириқиб тингламаган дейсиз. Аллоҳи таолло одам жисмини яратгач, унга жон ато этишни ўйлаб қолибди. Шунда қаердандир нидо келибди: сурнай навоси чалинсин, деган фатво бўлибди. Ана шу сурнай навоси ила худо инсонга жон ато этган экан, дейилади ривоятлардан бирида.

Сурнай биринчи чалинганда барча тирик мавжудот унинг овозидан ҳалок бўлди. Иккинчи чалинганда ҳамма жонзот тирилиб, ердан бош кўтарди, дейилади ривоятда. Демак, бундан фаришта ҳам сурнай чалган экан, деган хулосага келамиз.

Сурнай навоси инсон жисмига жон билан бирга кирган, унга ҳаёт бағишлаган. Демак, сурнай унинг учун жон озуғи, бу —тириклик рамзи. Ўта қадрли ва азалийдир. Ана шу чолғу асбобининг қадрига етадиган, уни ўз ўрнига қўйиб чала оладиган фаришталар — устоз санъаткорлар гардиши давронимизда жуда сийрак. Иш қуролинг соз бўлса, машаққатинг оз бўлар, деганларидек, мусиқий меросга, ўз созига чексиз меҳр қўйган, уни асраб-авайлаган устозлар руҳи ҳамиша тирик, улар яратиб кетган анъаналарнинг умри боқийдир. Уларнинг дуогўйи халқ, ёшлар...

• Хотира •

ФАРИШТА ЧАЛГАН ЧОЛҒУ

Ана шу ёшлар бугунги кунда марҳум кекса устозлар изини босишга доимо ҳаракат қилмоқдалар. Биз тилга олиб ёд этаётган қўшнайчи ва сурнайчи Ашурали Юсупов ўзининг дилрабо куйлари-ю, ижрочилиги билан эл олқишига сазовор бўлган эдилар.

Бу санъаткор чалган куйларга 1972—1975 йилларда ўз доирам билан жўр бўлган бўлсамда, устознинг санъат бўстонида босиб ўтган йўллари ҳақида сўраб билишга сира ботина олган эмасман. Кўпдан бери бу соз устаси ҳақида газетага ёзмоқликни ният қилиб келаман.

Маълумотнома: Ашурали Юсупов Ўзбекистон театр жамияти аъзоси. 1755-сон гувоҳнома. 1979 йил 18 январь. Сурнайчи ва қўшнайчи.

Ашурали Юсуповни санъатсевар халқимиз моҳир сурнайчи сифатида тан олган ва ҳурматлаган. У кишининг сурнай садоси ўзи туғилиб ўсган Андижонда, тошкентликлар хонадонларидаги тўй-маъракаларда, халқ сайлларида, концерт заллари, театр саҳналарида, ҳаттоки Москвада ҳам кўп маротаба янграган.

Мен бу санъаткор ҳақида батафсил ёзиш учун у киши билан бирга ишлаган сафдошларини излаётган вақтларимда Ўзбекистон радиоси (1988 йил 20 октябрь) Ашурали Юсупов ҳақида эшиттириш бериб қолди. Диктор Мирзоҳид Раҳимов сўзларини сеҳр оғушида берилиб тингладим, зарур рақамларни ён дафтаримга туширдим. Дикторнинг тафсилича, моҳир сурнайчи Ашурали Юсупов 1893 йилда Андижонда таваллуд топган экан.

1916 йил. Мардикорликка олиш бошланган пайтлар. Бир бурда нон топиб кун кўриш машаққат. Қаҳатчиликда бир амаллаб кун кўрган Ашурали бойларга қарши очилган Андижондаги «Ҳужум» тўгарагига (1918 йил) аъзо бўлади. Бу тўгаракда у ўзининг ширали овози билан 1923 йилгача оташин қўшиқлар куйлайди. Ниҳоят андижонлик Рустам Меҳтарга шогирд тушади. Бинойидек сурнай чалишни ўрганиб олган Ашурали энди юртда бўлаётган тўй-маъракаларда азиз меҳмондек кутиб олина бошлайди, унга тўрдан жой кўрсатилади. У кейинчалик «Рустам» асарига куй ҳам басталади. Иқтидорли созанданинг сурнайда ижро этган «Қайтарма», «Яланг даврон», «Уфори яланг даврон», «Дор ўйини дучоваси» каби куйлари Ўзбекистон радиосининг нодир ёзувлар бисотидан жой олган.

Энди Ашурали аканинг санъат чаманида қолдирган уфори изларига назар соламиз. Республика президенти И. Охунбобоев Фарғона канали ишга тушгач, бир гуруҳ санъаткорларни Тошкентга олиб келади. Улар орасида Ашурали ака ҳам бор эди. У билан Ўзбек давлат филармониясида ишлаган чангчи (Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур ноҳияси, Йўлдошхўжа Тошхўжаев кўчаси, 12а уйда яшовчи), андижонлик 67 ёшли кекса санъаткор Ортиқ ота Ғофуров ўша дамларни шундай эслайди:

— 1937 йили Ўзбекистон адабиёти ва санъати ўн кунлигига (декадага) филармониянинг директори Муҳиддинқори Ёқубов, Тўхтасин Жалилов ва бошқалар ҳамкорлигида катта тайёргарлик кўрдик. Маданият байрамида ҳозирги Ойбек номли тарихий музейда, сўнг Москвада асосан ўзбек халқ сайлларида намойиш этиладиган хўроз уриштириш, бедана уриштириш, қўчқор уриштириш ҳамда бошқа турли ўзбек халқ ўйинларини намойиш этиш мақсад қилиб қўйилган эди. Колхоз қурилиши, рус халқи билан биродарлашиш, бойлар мол-мулкини тортиб олиб, камбағалларга бериш ғоясини кенг ташвиқ этиш, шоирларимизнинг янги шеърларидан намуналар ўқиш, рақслар кўрсатиш ўн кунлик мажмуидан ўрин олган эди. Тинимсиз изландик, машқ қилдик. Кремлда бор санъатимизни кўрсатдик. Айниқса, руслар билан бирга хор бўлиб куйлаган «Полюшка-поле» қўшиғимиз яхши олқиш олди. Бу санъат кўригига борган устоз ёзувчи-драматург Комил Яшин, Одил Меҳтор, Юсуфжон Шакаржонов, Эрка қори, Тамарахоним, Мукаррама Турғунбоева, Ҳалима Носирова, Карим Зокиров, Бобораҳим Мирзаев, Маъмуржон Узоқов, Ориф гармон, Етим Бобожонов, Абдуқодир Исмоилов, Фахриддин Содиқов, Аҳмаджон Умрзоқов ҳамда Ашурали Юсупов, Қори Ёқубов, Тўхтасин Жалилов ва бошқалар ўша кезда санъатимизнинг ёрқин юлдузлари эдилар, деб эслайди декада қатнашчиси Ортиқ ака Ғофуров.

Устоз санъаткор Ашурали Юсупов «Йигит» кинофильмида ҳам қўшнайда кўпгина куйлар ижро этган экан. (Мен Ашурали акани жуда яхши билган санъаткор Ҳакимжон Нишоновни топа олмаганимдан ҳамон афсусдаман).

Ашурали ака Тошкентнинг Собир Раҳимов районидаги Чиғатой маҳалласида яшаб ўтдилар. У киши жуда дилкаш, хушсуҳан устоз санъаткор эдилар, деб эслайди пойтахтдаги Фурқат номли маданият уйининг «Сурнай» дарси ўқитувчиси, моҳир сурнайчи Аҳмаджон Ҳожибоев. Мен у кишининг қизиқ бир суҳбатларини ёдда сақлайман. Ўз бошларидан ўтган воқеа экан:

— Ашурали ака кунларнинг бирида жалолободлик бир қўрбошининг тўйига борадилар. Тўй яхши ўтади. Сурнайчи Ашурали акага қўрбоши бир қоп пул ва битта от ҳадя этади. Ашурали ака уйига қайтаётиб Избоскан районидаги қишлоқлардан бирига бораверишда узоқдан босмачиларни кўриб қолади. Тезда отдан тушиб қопдаги пулларни иккига бўлади. Ердан ўт юлиб пулларнинг устига сола бошлайди. Босмачилар қопдаги ўтларни кўриб, орқага қайтишади. Мулloликдан устолик керак, деганлари шу бўлса керак-да!

Ашурали ака 1937 йилдан то 1944 йилгача ўзбек давлат филармониясида қўшнайчи, 1944 йилдан то қарилик нафақасига чиққунича Муқимий номли музикали драма театрида сурнайчи ва қўшнайчи бўлиб ишлади. 1944 йилда унга «Республикада хизмат кўрсатган артист» унвони берилди. У театрда қўйилган саҳна асарларида кўп бор ўз сози, садоси билан қатнашиб келди.

Устоз созанда серфарзанд ота эди. Тўрт ўғил ва бир қизнинг падари. Рашид ҳамда Ботир Тошкентнинг Себзор даҳасидаги 5-уйда истиқомат қилишади, оилали. Рафиқ, Расул ва Мавлудалар ҳам уйли-жойли, оилали бўлиб кетишган.

Севимли созанда ва бастакор 1980 йил 1-май куни 88 ёшларида бандаликни бажо келтирдилар. У киши ҳаёт бўлганларида бу йил 100 ёшга тўлган бўлардилар. Аммо Чиғатой қабристонида мангу уйқуга бош қўйган Ашурали Юсуповнинг руҳи уйғоқ, у ўлган эмас. У чалган сурнай наволарининг жаранги ҳануз баланд. У ҳур халқимнинг беназир мулки, мероси. Шунинг учун ҳам у юрт наздида, эл назмида доим яшайди. Бу —кўпнинг дуоси... Шоир Эркин Воҳид айтганидек:

Санъатга бахш умрининг
ажиб мўъжизаси бор,
У дунёни тарк этса,
ундан дунё қолади.
Одам умри сарҳадли,
қўшиқ умр пойдир.
Навосиз юракларда
ўлмас наво қолади.

Абдулла ТОЛИПОВ,
меҳнат фахрийси, санъатчи.

«СЎҒДИЁНА»ДА ЎЙНАМОҚДА

ЎЗБЕК давлат филармонияси «Шодлик» ашула ва рақс ансамблининг моҳир раққосаси Раъно Зокирова қатор бадиий фильмларда қатнашиб томошабинда яхши таассурот қолдирадиган ёрқин образлар яратишга муяссар бўлмоқда. Актриса «Орзулар оғушида», «Водиллик келин», «Армон» каби экран асарларида бош ролларни маҳорат билан ижро этганлиги бизга маълум. У янги суратга олинган «Суғдиёна» фильмига ҳам таклиф қилинди. Бу фильмдаги асосий роллардан бири — Чатиса образи унга ишониб топширилди.

Таниқли киносанъаткор Ғиёс Шермуҳаммедов томонидан постановка қилинган мазкур кинодаги бу образ раққоса ижрочилик маҳоратига жуда мос бўлиб тушди.

С. ОДИЛОВА.

Муҳаррир ўринбосари
С. Ғ. МУСАЕВ.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:
ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.
АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-09-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.
● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.
● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.

Нашр кўрсаткичи: Г-10. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.30. 31379 нусха босилади. 1 2 3 4 5 6